

Zal. Do pisma archiw. 9/3197
 GŁÓWNY ZARZĄD SZKOLENIA ROJWOP
 Zal. Nr 3 do wch. 9453719 02 Ra
 * data 4.07.80 976008
 28.07.80
 (2)

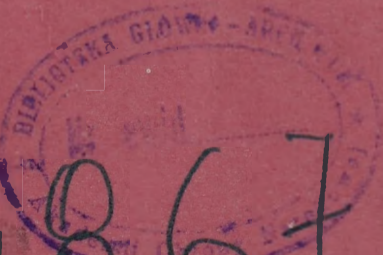
**AKADEMIA
 SZTABU GENERALNEGO**
 IM. GENERAŁA BRONI
 KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

OTWARNE
 służbowo

Egz. nr 1

Gen. bryg. Marian WASILEWSKI
 Płk dr Teofil WÓJCIK
 Kpt. dypl. Jerzy ZIELIŃSKI

ZASADY, ORGANIZACJA
 I PROWADZENIE DZIAŁAŃ
 RAJDOWYCH

48670

WARSZAWA STYCZEŃ 1980

Zal. Do pisma 9/3197
GŁÓWNY ZBIÓR SZKOLENIA HOJOWEHO
Zal. Nr 3 do wch. 945371 19 02 Ra
s. data 4.07.80

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

946008
28.07.80
(2)

JAWNE
służbowego

Egz. nr 1

Gen. bryg. Marian WASILEWSKI
Pik dr Teofil WÓJCIK
Kpt. dypl. Jerzy ZIELIŃSKI

ZASADY, ORGANIZACJA
I PROWADZENIE DZIAŁAŃ
RAJDOWYCH

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHA
48670

PRZEKLASYFIKOWANO PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

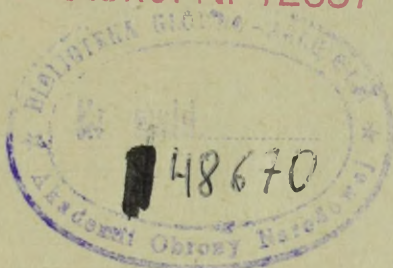
Protokół Nr 12657

JAWNE

ADG WP wewn. 3526/89

Egz. nr

1

ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE
DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

Skład zespołu autorskiego:

- kierownik - gen. bryg. Marian WASILEWSKI
- gł. autor - płk dr Teofil WÓJCIK
- współautor- kpt. dypl. Jerzy ZIELIŃSKI

Spis treści:

Str.

Wstęp

I.	ZASADY OGÓLNE	7
1.	Warunki prowadzenia działań rajdowych	7
2.	Istota, treść i charakter działań rajdowych ...	10
3.	Ocena obiektów na tyłach nieprzyjaciela opłacalnych do niszczenia podczas działań rajdowych..	13
4.	Formy i sposoby działań rajdowych prowadzonych przez oddziały wydzielone.	13
II.	ZADANIA, SKŁAD I MOŻLIWOŚCI ODDZIAŁÓW WYDZIELONYCH PODCZAS DZIAŁAŃ RAJDOWYCH	23
1.	Podstawowe zadania wykonywane przez oddziały wydzielone podczas działań rajdowych.....	23
2.	Skład, ugrupowanie i możliwości bojowe oddziałów wydzielonych podczas działań rajdowych.	24
3.	Przygotowanie oddziałów wydzielonych do działań rajdowych.	40
III.	PLANOWANIE I ORGANIZACJA DZIAŁAŃ RAJDOWYCH	42
3.1.	Planowanie działań rajdowych	42
3.1.1.	Zasady ogólne	42
3.1.2.	Wypracowanie decyzji o działaniach rajdowych przez pułk /dywizję/.	44
3.2.	Organizacja działań rajdowych	48
3.2.1.	Postawienie zadań bojowych i wydanie wytycznych do współdziałania.	48
3.2.2.	Główne problemy zabezpieczenia działań rajdowych.	51
IV.	PROWADZENIE DZIAŁAŃ RAJDOWYCH PRZEZ ODDZIAŁY WYDZIELONE	55
V.	ZAKOŃCZENIE	63
VI.	ZAŁĄCZNIKI - w oddzielnym wydawnictwie	
1.	Wykaz literatury.	
2.	Założenia metodologiczne	
3.	Przykłady historyczne prowadzenia działań rajdowych.	

4. Działanie OW w celu izolacji sił nieprzyjaciela.
5. Głębokość działania OW.
6. Podstawowe dane o obiektach nieprzyjaciela/tabele/.
7. Ocena obiektów nieprzyjaciela
8. Schemat rozmieszczenia SNJ
9. Schemat rozmieszczenia baterii LARS.
10. Schemat rozmieszczenia stanowisk dowodzenia.
11. Schemat systemu logistycznego KSB.
12. Schemat rozmieszczenia składu amunicji specjalnej.
13. Ugrupowanie rakiet przeciwlotniczych.
14. Elementy ugrupowania KA /N/ w obronie niszczone przez OW metodą rajdową.
15. Ugrupowanie OW podczas marszu /podejścia/ do obiektu w celu jego zniszczenia.
16. Sposób działania OW metodą rajdową podczas niszczenia baterii Honest John nieprzyjaciela /w natarciu/.
17. Sposób działania OW metodą rajdową podczas niszczenia lotniska nieprzyjaciela /w natarciu/.
18. Sposób działania OW metodą rajdową podczas niszczenia stanowiska dowodzenia brygady /dywizji/ nieprzyjaciela /w obronie/.
19. Działanie 32 pcz jako OW metodą rajdową w ćwiczeniu "Szop-78" /ŚOW/.

WSTĘP

Niezwykłe skomplikowany charakter współczesnego pola walki /bitwy/ oraz użycie licznych i nowoczesnych, o dużej sile rażenia środków walki wskazują na konieczność realizacji wielorakich zadań dla pobicia nieprzyjaciela, warunkują potrzebę stosowania wielu rodzajów i form działań bojowych w sposób kompleksowy. Istnieje więc konieczność twórczego poszukiwania nowych, przy ciągłym doskonaleniu dawniej wypracowanych /"starych"/, sposobów prowadzenia działań bojowych.

Wychodząc naprzeciw wymogom współczesnego pola walki coraz więcej uwagi poświęca się problemom zwalczania obiektów nieprzyjaciela w głębi ugrupowania jego wojsk i na tyłach poprzez szersze stosowanie działań desantowych, dywersyjno-rozpoznawczych, a ostatnio - działań rajdowych. O potrzebie i celowości tego rodzaju działań, mówił minister obrony narodowej gen. armii Wojciech JARUZELSKI w swym wystąpieniu na odprawie Kierowniczej Kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 28.10.1977 r., stwierdzając^{1/}: "Współczesne pole walki stwarza operacyjną opłacalność, zgłasza zapotrzebowanie na mnóstwo działań rozdrobnionych, w tym o charakterze rajdowym" ...

Do rozważania tej problematyki zobowiązuje dyrektywa MON do działalności Sił Zbrojnych PRL na lata 1976-80 i rozkaz szkoleniowy MON nr 017 z dnia 20.10.1977 r.

Zgodnie z intencją kierownictwa Ministerstwa Obrony Narodowej działania rajdowe powinny stać się nowym sposobem zwalczania sił i obiektów nieprzyjaciela bezpośrednio w jego ugrupowaniu i na tyłach, a tym samym nowym rodzajem /formą/ działań bojowych^{2/}.

1/ Wystąpienia na odprawie szkoleniowej Kierowniczej Kadry Sił Zbrojnych PRL w dniu 28.10.1977 r. Wyd. MON-Sztab Generalny WP, 1977 r., str. 25.
Szczegóły dotyczące działań rajdowych ustala "Zarządzenie GIS" nr pf 52 z dnia 9.12.1978r.

2/ W projekcie znowelizowanego "Regulaminu walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja-pułk/". Wyd. ASG WP 1979 r., paragraf 30, działania rajdowe traktowane są jako pomocniczy, uzupełniający rodzaj działań bojowych.

Akademia Sztabu Generalnego WP realizując powyższe zadania dyrektywne przeprowadziła odpowiednie badania wielu ćwiczeń w wojskach i ćwiczeniach na szczeblu akademii, a także konsultacje w okręgach wojskowych i związkach taktycznych. Uzyskane w ten sposób doświadczenia, wnioski i propozycje stanowiły podstawę opracowania niniejszego materiału teoretycznego.

Główny wysiłek w pracy skupiono na opracowaniu taktycznych zasad i form organizowania i prowadzenia działań rajdowych na szczeblu: pułk - dywizja - armia. Zwrócono szczególną uwagę na możliwie jak największy użytkowy charakter pracy i jej wysoką przydatność dla wojsk.

Opracowanie teoretyczne ma na celu ujednoczenie sprzecznych, często kontrowersyjnych poglądów dotyczących wielu kwestii działań rajdowych^{3/}, aby tym samym ułatwić dowódcom i sztabom planowanie, organizowanie i prowadzenie tych działań. Warto wspomnieć, że - w wyniku realizacji powyższego dyrektywnego zadania - badania i poszukiwania, prowadzone przez instytucje, sztaby i wojska, poszły w różnych kierunkach. Większość tych badań skoncentrowano głównie na problemach strukturalno-organizacyjnych, tj. sprawach organizacji odpowiednio przygotowanych do takich działań oddziałów /pododdziałów/, co w konsekwencji doprowadziło do niewłaściwego określenia istoty i form działań rajdowych. W mniejszym natomiast stopniu koncentrowano się na metodzie /formie/ i technice prowadzenia rajdu.

Również podczas prowadzonych ćwiczeń /o tematyce działań rajdowych/ można było niekiedy zaobserwować dużą dowolność w interpretowaniu problemów dotyczących zarówno użycia sił i środków, jak i sposobów /metod, form/ prowadzenia rajdu, co w rezultacie doprowadziło do uzyskania miernych efektów i powstania wielu różnych poglądów.

Zespół autorski, stosując odpowiednie metody i techniki badawcze^{4/}, wykorzystując doświadczenia ASG WP, okręgów wojskowych i literaturę przedmiotu opracował ogólną koncepcję

3/ Por. mjr dr St. Koziej: Działania rajdowe. W: Myśl Wojskowa nr 5 1977r.; płk dypl. Z. Wontrucki: Oddziały rajdowe na współczesnym polu walki. W: Żołnierz Wolności nr 131 z dnia 17.06.1978r.; kpt. J. Oczkowski: O działaniach rajdowych. W: Myśl Wojskowa nr 5/1978r.

4. Por. załącznik nr 2 i drugą część pracy.

organizacji i prowadzenia działań rajdowych oddziałów wydzielonych.

W pierwszym rozdziale przedstawiono ogólne zasady działań rajdowych, eksponując przede wszystkim: warunki ich prowadzenia przez oddziały wydzielone; ocenę obiektów w ugrupowaniu nieprzyjaciela opłacalnych do niszczenia przez oddziały wydzielone; sposoby i formy tych działań.

W drugim rozdziale dokonano oceny zadań realizowanych przez oddziały wydzielone. Przedstawiono również możliwe warianty składu tych oddziałów i ich możliwości bojowych.

Trzeci rozdział obejmuje wyższe problemy organizacji działań rajdowych.

W czwartym rozdziale przedstawiono działanie oddziałów wydzielonych podczas zwalczania i niszczenia różnych obiektów nieprzyjaciela w natarciu i obronie.

Wyniki badań, prezentowane w pracy, nie stanowią do końca naukowo uzasadnionych tez i założeń teorii działań rajdowych. Są próbą uporządkowania problematyki działań rajdowych w ramach spójnej koncepcji i jako takie, zdaniem zespołu autorskiego, powinny znaleźć praktyczne zastosowanie w działalności szkoleniowej wojsk.

Ostatecznie zweryfikowana w wielu ćwiczeniach koncepcja działań rajdowych może stanowić podstawę do opracowania odpowiedniej instrukcji lub podręcznika.

I. ZASADY OGÓLNE

1. Warunki prowadzenia działań rajdowych

W historii sztuki wojennej spotykamy liczne przykłady prowadzenia działań rajdowych^{5/}. Szczególnie bogata w tym zakresie jest historia polskiej sztuki wojennej. Działania rajdowe /zagonowe/ stały się niejako polską "specjalnością", zwłaszcza w czasie kampanii Stefana Czarnieckiego roku 1655 /"potop szwedzki"/ oraz w późniejszym okresie.

Działania zagonowe w przeszłości były organizowane i prowadzone z reguły w interesie sił głównych, często nawet na dużą skalę i z wielkim rozmachem czasowo-przestrzennym. Po mistrzowsku wykorzystywano ówczesną ruchliwość jazdy, w warun -

5/Por.załącznik nr 3, w którym przedstawiono wybrane przykłady działań rajdowych /zagonowych/.

kach małego na ogół nasycenia wojskami obszarów objętych działaniami wojennymi. Panowały więc wprost idealne warunki i odpowiednie sytuacje do wykonania głębokich "zagonów" na tyły sił głównych nieprzyjaciela.

Druga wojna światowa i współczesne konflikty zbrojne dostarczają również wiele przykładów prowadzenia działań rajdowych przez wyspecjalizowane pododdziały. Charakterystycznym przykładem jest "rajd" w Karpaty Kowpaka i 19 Korpusu Pancernego na stepach dońskich. Do współczesnych "rajdów" można zaliczyć również działania rajdowe prowadzone na przyczółku zachodniego brzegu Kanału Sueskiego w październiku 1973 r. oraz wiele innych działań o podobnym charakterze.

Wzrost możliwości bojowych współczesnych oddziałów i związków taktycznych, coraz bardziej dynamicznie rozwijający się przestrzenny i ogniskowy charakter działań bojowych oraz brak ciągłych frontów i szybko zmieniające się sytuacje na współczesnym polu walki pozwalają sądzić, że działania rajdowe mogą być prowadzone w różnej skali przez pododdziały i oddziały, zwłaszcza oddziały wydzielone o różnym składzie.

Celowość prowadzenia działań rajdowych wynika przede wszystkim z konieczności zwalczania różnorodnych obiektów /celów/ i ważnych środków ogniowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela, których ciężar gatunkowy i ważność ciągle wzrasta. Stąd też działania rajdowe uzupełniają niejako system ognia i przyczyniają się do uzyskania przewagi ogniowej. Dezorganizują jednocześnie system ognia, dowodzenia i logistyczny nieprzyjaciela, a tym samym ograniczają znacznie jego zdolność bojową.

Z powyższych rozważań wynika, że prowadzenie działań rajdowych jest niezbędne i możliwe zarówno w natarciu, jak i obronie, z użyciem i bez użycia broni jądrowej.

Szczególnie korzystne warunki do prowadzenia działań rajdowych powstaną w czasie działań bojowych z użyciem broni jądrowej. Uważa się, że przenikanie pododdziałów /oddziałów/ na tyły i w głąb ugrupowania bojowego nieprzyjaciela obezwładnionego bronią jądrową będzie na ogół ułatwione. Przyczynią się do tego przede wszystkim luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela powstałe od uderzeń jądrowych, zdeorganizowany jego system ognia i dowodzenia.

Manewrowy charakter współczesnych działań bojowych, istnienie luk, działanie na kierunkach itp. powodują, iż działania rajdowe mogą być prowadzone we wszystkich formach natarcia. Najlepsze jednak warunki do rajdu oddziału wydzielonego mogą zaistnieć podczas pościgu, np. po przełamaniu głównej pozycji obrony nieprzyjaciela, gdy przechodzi on do działań opóźniających, a w jego ugrupowaniu powstaną przerwy i luki spowodowane uderzeniami ogniowymi/jądrowymi/. Dogodna sytuacja bojowa może powstać także po odparciu kontrataku lub przeciwuderzenia oraz w wyniku pomyślnego rozegrania boju spotkaniowego.

W obronie najdogodniejsze warunki przejścia do działań rajdowych powstaną w czasie przechodzenia dywizji /pułku/ z natarcia do obrony. W tym okresie działań istnieje bowiem możliwość skrytego wejścia oddziału wydzielonego w głąb ugrupowania nieprzyjaciela głównie przez luki i otwarte skrzydła, powstałe w wyniku nierównomiernego rozmieszczenia wojsk nieprzyjaciela wzdłuż frontu. W czasie przechodzenia z natarcia do obrony niektóre pododdziały /oddziały/ będą najdalej wysunięte do przodu. Stąd też mogą być one pozostawione i wykorzystane do działań rajdowych, pod warunkiem jednak, że zostały wcześniej uzupełnione w środki materiałowe, głównie w amunicję i MPS oraz środki inżynieryjne.

Do działań rajdowych mogą przejść również siły /od batalionu wzwyż/, znajdujące się w oderwaniu od sił głównych pułku lub dywizji, przeważnie w głębi ugrupowania bojowego przeciwnika. Umiejętne wykorzystanie tych sił do działań rajdowych pozwoli w sposób zorganizowany i szybki niszczyć określone obiekty, dezorganizować natarcie nieprzyjaciela, a tym samym stworzyć siłom głównym pułku /dywizji/ sprzyjające warunki przejścia do obrony. Przejście do działań rajdowych oddziału wydzielonego może nastąpić również w sytuacji, gdy- w wyniku zatrzymania nieprzyjaciela po jego włamaniu w głąb obrony- wojska własne wykonują kontratak lub przeciwuderzenie. Oddział wydzielony wykorzystując lukę w ugrupowaniu przeciwnika może rozbić z marszu ważny dla przyszłych działań sił głównych obiekt, a następnie niszczyć określone obiekty w końcowym etapie działań i opanować rubież w głębi ugrupowania nieprzyja-

ciela, w celu wzbronienia lub utrudnienia podejścia jego odwodów na kierunku wykonywanego kontrataku /przeciwuderzenia/^{6/}.

Oceniając warunki prowadzenia działań rajdowych należy dostrzegać olbrzymie zmiany w porównaniu z okresem II wojny światowej, nie będą to już bowiem obszary mało lub średnio kontrolowane przez przeciwnika. Zachodni lub Środkowoeuropejski Teatr Działań Wojennych charakteryzuje się bowiem dużymi aglomeracjami miejskimi, ośrodkami przemysłowymi i rozwiniętą drożnią. Występują zatem olbrzymie trudności w prowadzeniu działań rajdowych na tych obszarach, zwłaszcza w strefie taktycznej, o największym nasyceniu wojsk, środków walki i transportu. Na przykład, w pasie obrony oddziału i związku taktycznego nieprzyjaciela wykorzystuje się z reguły 3-4 drogi o twardej nawierzchni. Przyjmując, że 1/3 sił nieprzyjaciela dokonuje manewru/, a większość tyłów realizuje dowóz, wówczas na każdej drodze znajdzie się duża ilość różnych pojazdów^{7/}. Uwzględniając zatem głębokość ugrupowania bojowego oddziału /ZT/ w obronie - średnio na 1 km drogi może znaleźć się w ruchu ponad 10 pojazdów.

Z przedstawionej ogólnej oceny warunków wynika, że oddział wydzielony działający metodą rajdową w większości wypadków nie może wykorzystać ważniejszych dróg na tyłach nieprzyjaciela. W celu unikania spotkania z kolumnami nieprzyjaciela, głównie w czasie przesuwania się w głąb jego ugrupowania, oddział wydzielony musi wykorzystywać drogi polne i leśne, a często i bezdroża.

2. Istota, treść i charakter działań rajdowych

W określonych dokumentach normatywnych MON do szkolenia Sił Zbrojnych PRL działania polegające na poszukiwaniu i zwalczaniu wewnątrz ugrupowania nieprzyjaciela jego sił i środków

---

6/ Por.załącznik nr 4.

7/ W dywizji Bundeswehry znajduje się ponad 560 czołgów i transporterów opanc., 3700 samochodów i około 270 innych środków walki. Jeżeli z tej ilości 1/3 sił i środków dokonuje manewru, a tyły dowożą środki materiałowe, wówczas w ruchu będzie około 200 wozów bojowych i 1500 różnych pojazdów. Stąd też na każdej drodze poruszać się może /na głębokość ugrupowania ZT 20-30 km/ około 400 pojazdów.

określono terminem "działania rajdowe". Termin ten oznacza działania, czynności określonego pododdziału /oddziału/, najczęściej oddziału wydzielonego^{8/}. "Słownik Wyrazów Obcych"^{9/} wyjaśnia pojęcie "rajd" następująco: "Dywersyjny wypad oddziałów wojsk /dawniej zwłaszcza kawalerii/ w głąb terytorium nieprzyjacielskiego". W podobnym sensie rozumiano również pojęcie "zagon".

"Mała Encyklopedia Wojskowa"^{10/} definiuje "zagon" w sensie historycznym podając dwa znaczenia:

- 1/ "wyprawa samodzielnej grupy, działającej w oderwaniu od sił głównych, w głąb terytorium nieprzyjaciela lub na terenach zajętych przez niego, mająca na celu zdeorganizowanie zaplecza nieprzyjaciela, uniemożliwienie koncentracji, odwrócenie uwagi od działań sił głównych"
- 2/ spotykana niekiedy nazwa "czambułu tatarskiego".

Z kolei projekt "Regulaminu walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja - pułk/" wyjaśnia "działania rajdowe" następująco: "Działania rajdowe to śmiałe i zdecydowane przenikanie oddziałów /pododdziałów/ w głąb ugrupowania oraz na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, wykonanie zaskakujących uderzeń na pododdziały i obiekty nieprzyjaciela, następnie skryte wycofanie się lub wykonanie uderzeń w innym rejonie"^{11/}.

Z przedstawionych definicji wynika, że przez pojęcie "działania rajdowe" należy rozumieć działania odpowiednio przygotowanych i zabezpieczonych oddziałów wydzielonych, które śmiało i zdecydowanie przenikają w głąb i na tyły ugrupowania nieprzyjaciela, wykonują w sposób skryty i zaskakujący dla przeciwnika uderzenia na określone obiekty, niszczą je lub dezorganizują jego możliwości działania, uchylając się od uderzenia, skrycie wycofują się przenosząc działania na kolejny

---

8/ Zgodnie z Zarządzeniem Głównego Inspektora Szkolenia Nr Pf 52 z dnia 9.12.1978 r.

9/ Słownik Wyrazów Obcych. Warszawa 1972, s. 625.

10/ Mała Encyklopedia Wojskowa, t. III. Warszawa 1971, s. 589.

11/ Druga edycja "Regulaminu walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja - pułk/". Wyd. ASG WP 1978, paragraf 30.

obiekt /kierunek, rejon/, a w końcowej fazie powracają /przenikają przez ugrupowanie nieprzyjaciela/ albo pozostają w jego ugrupowaniu do czasu podejścia wojsk nacierających od zzoła.

Celem działań rajdowych jest przeniesienie działań bojowych w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, niszczenie jego sił i środków, a także ważnych obiektów oraz dezorganizacja jego systemu dowodzenia i zaopatrzenia. Stąd też działania rajdowe nie mogą być działaniami tylko dla rajdu, muszą mieć z góry określony cel i stosownie do niego należy przed oddziałami wydzielonymi stawiać ściśle sprecyzowane zadania, określać sposób i czas ich wykonania.

Mimo że działania rajdowe noszą znamiona kategorii taktycznej, niekiedy część przedsięwzięć w ich ramach, zwłaszcza zabezpieczenie i wsparcie przez lotnictwo, może odbywać się na szczeblu operacyjnym, a mianowicie:

- doraźne wsparcie przez lotnictwo, zwłaszcza w przypadku działania silnych oddziałów wydzielonych;
- uzupełnienie środków walki i zaopatrzenie/amunicja itp./ drogą zrzutów powietrznych lub dowozu śmigłowcami transportowymi w doraźnych punktach na kierunku działań oddziałów wydzielonych.

W uzupełnieniu powyższych rozważań warto zwrócić uwagę na niektóre poglądy NATO na prowadzenie działań rajdowych.

Według zachodnich wydawnictw wojskowych, działania dywersyjne jako rajdy na tyłach przeciwnika będą prowadzone w formie operacji powietrznodesantowych, powietrznomanewrowych, desantowomorskich i specjalnych.

W ramach operacji powietrznodesantowej i powietrznomanewrowych rajd wykonywany jest siłami kompanii do brygady w celu niszczenia lub wyczerpania przeciwnika, niszczenia szczególnie ważnych obiektów, zdobycia najnowszych wzorów sprzętu bojowego i dokumentów, wyzwolenia z niewoli żołnierzy wojsk własnych i zakłócenia systemu dowodzenia. Jako przykład takiego działania /operacji rajdowej/ wymienia się rajd na fabrykę ciężkiej wody w Norwegii w 1943 roku oraz nieudany rajd amerykański na obóz jeńców wojennych w rejonie Hanoi w listopadzie 1970 roku.

W operacji desantowo-morskiej rajd stanowi operację desantową o znaczeniu taktycznym. Wykonywany jest siłami batalionu do pułku piechoty morskiej. Celem rajdu może być niszczenie ważnych obiektów rozmieszczonych wzdłuż brzegu i małych baz /portów/, prowadzenie rozpoznania i działań dywersyjnych.

W ostatnich latach nastąpiło ogromne zainteresowanie działaniami rajdowymi. Uważa się bowiem, że współczesne pole walki, charakteryzujące się brakiem ciągłych frontów, dużym dynamizmem działań bojowych i prowadzeniem działań na kierunkach, stwarza korzystne warunki do prowadzenia działań rajdowych o różnej skali i oddziałami rajdowymi o różnym składzie.

3. Ocena obiektów na tyłach nieprzyjaciela opłacalnych do niszczenia przez oddziały wydzielone podczas działań rajdowych

W ugrupowaniu bojowym /operacyjnym/ związków taktycznych i operacyjnych nieprzyjaciela można wyróżnić szereg elementów i obiektów, które mogą być niszczone /względnie-tylko dezorganizowana ich praca/ działaniami rajdowymi. Głębokość rajdów oddziałów wydzielonych zależy głównie od głębokości zadań bojowych wykonywanych przez poszczególne szczeble, a więc pułk, dywizję i armię. Dlatego też, w celu umożliwienia pełnego wykorzystania rezultatów działań rajdowych oraz podporządkowania działania oddziału wydzielonego interesom nacierających wojsk, można przyjąć, że oddział wydzielony będzie działał przeważnie na głębokość /w granicach/ zadania dnia dywizji, a niekiedy zadania bliższego armii^{12/}. Określenie tej głębokości jest niezbędne do rozważań i oceny obiektów nieprzyjaciela, które mogą na tych głębokościach wystąpić, a tym samym być niszczone przez oddziały wydzielone metodą rajdową.

Dywizja zachodnoniemiecka broni - używając terminologii wg regulaminu Bundeswehry - rejonu o głębokości 20-50 km, zaś głębokość rejonu korpusu armijnego wynosi 60-120 km. Z danych tych wynika, że oddział wydzielony może zwalczać niektóre elementy ugrupowania i obiekty dywizji, a także w ograniczonym zakresie - korpusu armijnego nieprzyjaciela. Może również oddziaływać na obiekty nie wchodzące w skład ugrupowania tych szczebli, ale znajdujące się w granicach pasów i rejonów obrony.

12/ Por.załącznik nr 5.

Z uzyskanych doświadczeń z wielu ćwiczeń dowódczo-sztabowych i z wojskami wynika, że następujące elementy ugrupowania obronnego przeciwnika i obiekty^{13/} w jego głębi mogą być niszczone przez OW prowadzące działania rajdowe:

- środki napadu jądrowego;
- składy amunicji specjalnej;
- punkty dowodzenia i węzły łączności;
- siły i środki walki radioelektronicznej;
- środki OPL;
- pododdziały artylerii raketowej /LARS i MARS/ oraz lufowej;
- odwody specjalne;
- składy i urządzenia tyłowe;
- samoloty i śmigłowce na lotniskach /lądowiskach/;
- obiekty stałe.

Większość wymienionych obiektów, wymagających zniszczenia lub obezwładnienia, znajduje się poza zasięgiem podstawowej masy ognia artylerii, a jedynie w granicach możliwości oddziaływania lotnictwa i rakiet taktycznych. Przy ograniczonych, często niewystarczających przydziałach głowic jądrowych trudno zakładać wykonanie całości tych zadań przez dywizjon rakiet taktycznych. Oczywiście można jeszcze wykorzystać do tego celu lotnictwo i śmigłowce uzbrojone, trzeba jednak pamiętać, że dywizja etatowo nie dysponuje tymi środkami i nie zawsze będzie wspierana lotnictwem.

Na uwagę zasługuje jeszcze jeden aspekt tego zagadnienia. Pewne obiekty, znajdujące się nawet w zasięgu artylerii, są niezwykle trudne do zniszczenia ze względu na swą ruchliwość, możliwości maskowania oraz rozśrodkowanie. Należą do nich pododdziały raketowej i lufowej artylerii nieprzyjaciela, które posiadają samobieżny i opancerzony sprzęt, mogą szybko zmieniać stanowiska ogniowe, w krótkim czasie przygotowywać dane do prowadzenia skutecznego ognia, przy czym możliwość zniszczenia tych dział jest praktycznie ograniczona do bezpośrednich trafień. Zwalczanie takich celów przy użyciu artylerii wymaga wielkiego zużycia amunicji, co nie gwarantuje wcale skuteczność. Działania rajdowe mogą zatem wypełnić tę lukę, niwelując niejako dysproporcję pomiędzy potrzebami a możli-

---

13/ Por.załącznik nr 6.

wościami w zwalczaniu ważnych obiektów nieprzyjaciela. W kontekście przedstawionych rozważań nasuwają się pytania: które z wymienionych obiektów należy niszczyć działaniami rajdowymi? które z nich można uważać za typowe do zwalczania w ten sposób ?.

Odpowiedzi szukać należy rozpatrując tę grupę obiektów, które znajdują się poza zasięgiem podstawowej masy ognia własnej artylerii lub są szczególnie odporne na jej ogień. Kierując się więc tą zasadą, można niszczyć /zwalczać/ działaniami rajdowymi następujące obiekty nieprzyjaciela:

a/ środki napadu jądrowego - taktyczne i taktyczno-operacyjne rakiety, składy amunicji i min jądrowych, pododdziały dowozu amunicji, min i głowic jądrowych oraz punkty obsługi technicznej^{14/}. Do środków napadu jądrowego dywizji i korpusu Bundeswehry zalicza się baterie /dywizjony/ HONEST JOHN lub LANCE, rozmieszczane w odległości od przedniego skraju: dywizyjne około 10 km, korpuśne - 15-25 km. Rejon rozmieszczenia jest zwykle osłaniany przez środki przeciwlotnicze /dąplot uzbrojony w 40 mm armaty plot/ oraz chroniony przez siły i środki batalionu ochrony lub oddziałów ogólnowojskowych^{15/}. Z tych też względów obiekt ten jest dość trudny i odporny na uderzenia, szczególnie po zajęciu stanowisk startowych i pełnym zorganizowaniu osłony i ochrony. Najdogodniejszy moment do wykonania ataku, to okres rozwijania i zwijania baterii na stanowiskach oraz wykonywania marszu w celu zajęcia nowych stanowisk startowych.

14/ Por.załącznik nr 7 i 8.

15/ Por.tabelę 1.

Szczegółową charakterystykę środków napadu jądrowego przedstawiono w załączniku nr 7.

Tabela 1

Siły i środki wydzielone do obrony i ochrony
niektórych obiektów nieprzyjaciela

Nazwa ważniejszych obiektów nieprzyjaciela	Ilość ludzi w przeliczeniu na plutony	Środki ogniowe
SD dywizji	3 i więcej	12 pancerzownice 1 broń maszynowa
SD brygady	2	8 pancerzownice 1 broń maszynowa
Bateria wyrzutni Hones John /LANCE/	3 - 6	pancerzownice broń maszynowa 4 wyrzutnie
Bateria wyrzutni 110 mm LARS /MARS/	3	8 wyrzutni broń maszynowa
Dywizjon haubic 155 mm	19	18 dział 155 mm 10 karab.maszyn. 18 pancerzownice
Dywizjon artylerii przeciwlotniczej	26	36 armat 40 mm 45 poc."REDEYE" broń maszynowa
Batalion zaopatrzenia /tyły brygady lub dywizji/	19	5 karabinów maszyn. 73 pancerzownice
Stacja radiolokacyjna	drużyna	
Bateria haubic 203,2 mm	7	6 haubic 203,2 mm 10 pancerzownice

b/ środki ogniowe /klasyczne/ - bateria LARS^{16/} niezwykle ruchliwe i o dużej sile ognia oraz pododdziały artylerii na stanowiskach ogniowych.

c/ Punkty dowodzenia od batalionu wzwyż z rozwiniętym systemem informacyjnym i łączności, które decydują w znacznym stopniu o powodzeniu w walce. Dezorganizując działaniami rajdowymi system dowodzenia nieprzyjaciela, pozbawiamy go możliwości reagowania na przebieg walki a tym samym skoordynowanego działania jego wojsk.

Powszechnie przyjmuje się, że w natarciu siłami i środkami szczebla dywizyjnego należy zwalczać 6-10 obiektów stanowiących elementy systemu dowodzenia i łączności oraz środki walki radioelektronicznej nieprzyjaciela^{17/}. Obiektami tymi są stanowiska dowodzenia, węzły łączności, posterunki naprowadzania lotnictwa, grupy środków zakłócających i stacje radiolokacyjne.

Niszczenie tych obiektów np. ogniem artylerii nie zawsze będzie skuteczne i możliwe z uwagi na ich oddalenie : obiekty dywizyjne 15-20 km, korpusne 20-40 km, a więc praktycznie poza zasięgiem skutecznego ognia artylerii^{18/}.

d/ Środki systemu walki radioelektronicznej nieprzyjaciela , w skład którego wchodzi różnorodne pododdziały i środki zakłócające system dowodzenia naszych wojsk. Zwalczanie ich prowadzi pośrednio do uzyskania i wykorzystania przewagi nad przeciwnikiem zarówno w sferze dowodzenia, jak i w kierowaniu systemem ognia.

e/ System logistyczny nieprzyjaciela jest szczególnie wrażliwy na oddziaływanie oddziałów wydzielonych. Zwalczanie po-

---

16/ LARS - baterie artylerii raketowej 110 mm na transporterach opancerzonych, a także MARS 160 mm /załącznik nr 9/.

17/ Ogółem na kierunku działania dywizji może znajdować się ponad 30 tego typu obiektów. Przewiduje się, że do 20 obiektów będzie zwalczanych siłami i środkami armii i dywizji oraz pierwszorzutowych pułków. Zob. H. PiekarSKI: Organizacja walki radioelektr. w natarciu dywizji /DZ, DPanc/. ASG WP Warszawa 1974.

18/ Por. załącznik nr 10.

szczególnej części składowych tego systemu doprowadza do zakłócenia dowozu i zaopatrzenia wojsk w amunicję i środki materiałowe, a tym samym obniżenia ich wartości bojowej.

W pierwszej kolejności powinny być niszczone składy MPS i amunicji dysponujące materiałami niezbędnymi na polu walki^{19/}. Podczas zwalczania obiektów tyłowych nieprzyjaciela należy również widzieć możliwość uzupełnienia zaopatrzenia oddziału wydzielonego.

- f/ System OPL - w całym kompleksie przedsięwzięć w ramach zwalczania systemu OPL nieprzyjaciela działania rajdowe odgrywać będą niewątpliwie ważną rolę. Są to bowiem przeważnie obiekty małe, rozmieszczone na niewielkim obszarze, z reguły trudne do wykrycia i zniszczenia innymi środkami ogólnymi. Wymagają zatem niszczenia przez oddziały wydzielone.
- g/ Samoloty i śmigłowce na lotniskach /lądowiskach/, jako obiekty szczególnie wrażliwe na uderzenia. W zasięgu swego działania oddziały wydzielone zwykle będą mogły zwaloczać etatowe śmigłowce dywizji /eskadrę lotniczą/ rozmieszczone w pobliżu stanowisk dowodzenia oraz sprzęt stanowiący wyposażenie brygady śmigłowców korpusu armijnego. Możliwość zwalczania samolotów wystąpi rzadziej ze względu na położenie lotnisk dość głęboko w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Celem ataku musi być przede wszystkim zniszczenie sprzętu latającego, a w przypadku uderzeń na lotniska-urządzeń służących do kierowania i naprowadzania.
- h/ Obiekty stałe /różne urządzenia/, które mogą być wykorzystane przez nieprzyjaciela, np. składy amunicji specjalnej^{20/}, rurociągi, węzły i linie kolejowe, zapory i urządzenia hydrologiczne, mosty itp. Wybór takich obiektów nie może być przypadkowy, gdyż korzystać z nich również będą nacierające i opanowujące teren nieprzyjaciela wojska własne.

Z przedstawionej ogólnej oceny celów w ugrupowaniu nieprzyjaciela zarówno pod względem ważności, jak i znaczenia

---

19/ Elementy systemu logistycznego na szczeblach taktycznych przedstawiono w załączniku nr 11.

20/ Por.załącznik nr 12.

wynika, że w działaniach rajdowych należałoby niszczyć w pierwszej kolejności: środki napadu jądrowego, składy amunicji specjalnej, punkty dowodzenia, węzły łączności, środki OPL, siły i środki walki radioelektronicznej, stacje radiolokacyjne /system radiolokacyjny/, pododdziały artylerii rakietowej i lufowej. W następnej kolejności powinny być niszczone inne ważne środki ogniowe i urządzenia takie, jak: śmigłowce i samoloty na lądowiskach i lotniskach, składy i urządzenia tyłowe, rurociągi oraz inne elementy ugrupowania.

Charakter, struktura i liczba obiektów określają skład i liczbę oddziałów wydzielonych, działających metodą rajdową oraz treść zadań realizowanych przez te oddziały.

4. Formy i sposoby działań rajdowych prowadzonych przez oddziały wydzielone

Pod pojęciem "formy" działań rajdowych należy rozumieć organizacyjną stronę tych działań, ich ogólny przebieg.

Formy działań rajdowych prowadzonych przez oddziały wydzielone zależą od rodzaju prowadzonych działań bojowych, treści zadań, warunków terenowych i sytuacji taktyczno-operacyjnej oraz charakteru działań bojowych prowadzonych przez nieprzyjaciela.

Rozróżnia się trzy formy działań rajdowych, a mianowicie /schematy 1-2/:

1. "Raid" na kierunku działania oddziału wydzielonego /schemat 1/

Obok głównego zadania np. opanowania rubieży /obiektu/ i jej utrzymania do czasu podejścia sił głównych, oddział wydzielony wykonuje zadania rajdowe na wyznaczonym kierunku działania. Wchodzi on w głąb ugrupowania nieprzyjaciela i jednocześnie zwalcza jego obiekty nie angażując się w długotrwałe walki. W końcowej fazie działań skupia swe siły na opanowaniu i utrzymaniu nakazanej rubieży /obiektu/ do czasu połączenia się z siłami głównymi. Forma ta będzie typowa dla działań pościgu.

2. "Wypad rajdowy" /schemat 1/ polega na wejściu w ugrupowanie przeciwnika oddziału wydzielonego z jednoczesnym zwalczaniem obiektów, zazwyczaj równoległe do linii styczności wojsk i w końcowej fazie w kierunku sił własnych.

3. "Raid w rejonie" /schemat 2/ polega na wejściu oddziału wydzielonego w określony rejon w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Wykorzystując właściwości terenu /skrytość działania/ zwalcza on nakazane obiekty w miarę ich wykrycia i podejścia do nich.

Dwie ostatnie formy stosowane są w wypadku, gdy oddział wydzielony wykonuje tylko klasyczne zadania rajdowe, bez opasowania i utrzymania określonych rubieży i obiektów.

Pod pojęciem "sposób" zwalczania nieprzyjaciela należy rozumieć tok postępowania i wariant zastosowania przez nas sił i środków walki przeciwko niemu.

Podstawowymi sposobami zwalczania przez oddział wydzielony w działaniach rajdowych obiektów nieprzyjaciela są napady, zasadzki. Stosując powyższe sposoby działań oddział wydzielony może uderzać całością lub częścią sił, samodzielnie lub we współdziałaniu z desantem powietrzny.

Napad polega na rozpoznaniu obiektu, skrytym podejściu oddziału wydzielonego do niego i wykonaniu zaskakującego ognia wszystkimi środkami, z jednoczesnym zbliżaniem się do celu na maksymalnych prędkościach czołgów i BWP oraz rozbiciu sił ochrony i całkowitym jego zniszczeniu, a następnie szybkim odejściu w wyznaczony zawczasu rejon.

Zasadzka polega na wykonaniu przez oddział wydzielony zaskakującego ognia i uderzenia z ukrycia na maszerującą kolumnę, rozbiciu jej lub obezwładnieniu i szybkim odejściu w wyznaczony zawczasu rejon. Zasadzki organizuje oddział wydzielony przeważnie na kolumny dowozu rakiet i amunicji jądrowej, kolumny z zaopatrzeniem /tyłowe/ i przegrupowujące się stanowiska dowodzenia.

Rozpatrując formy działań rajdowych nie sposób pominąć oceny możliwości oderwania się oddziału wydzielonego od sił głównych dywizji /pułku/, zwłaszcza w pościgu. Analiza konkretnych przykładów historycznych^{21/} i ćwiczeń z wojskami pozwala ustalić zależność między średnim tempem działania /natarcia/ dywizji /pułku/ i średnim tempem działania oddziału wydzielonego. Zależność tę można więc wyrazić ilościowo w postaci proporcji: tempa działania oddziału wydzielonego do tempa natarcia sił głównych dywizji /pułku/, tj. w stosunku 1,5:1, czyli:

$$V_{ow} = 1,5 V_p$$

^{21/} Por. tabelę 2.

gdzie: V_{ow} - średnie tempo działania /marszu/ oddziału wydzielonego;

V_p - średnie tempo natarcia /pościgu/ sił głównych dywizji /pułku/.

Jeżeli średnie tempo pościgu dywizji wynosić będzie 6-8 km/godz., wówczas tempo działania oddziału wydzielonego nie powinno być niższe niż 9-15 km/godz.

Tabela 2

NIKTÓRE DANE DOTYCZĄCE DZIAŁANIA ODDZIAŁÓW WYDZIELONYCH 2 APanc W OPERACJI WIŚLAŃSKO - ODRZAŃSKIEJ w 1945 r.^{22/}

Data	Korpus - skład OW	Oddalenie /oderwanie/ od sił głównych /km/	Głębokość zadania OW /km/	Stosunek tempa działania OW do tempa natarcia sił głównych
15-16.01	9 KPanc-47 BPanc	30	80	1,6 : 1
18.01	9 KPanc-50 BPanc	23	56	1,7 : 1
18.01	1 KZ - 35 BZ	20	80	1,3 : 1
25.01	12KPanc-48BPanc	20	45	1,8 : 1
28.01	1 KZ - 21 BPanc	45	120	1,6 : 1

Głównymi wskaźnikami czasowo-przestrzennymi możliwości prowadzenia działań rajdowych przez oddziały wydzielone są przede wszystkim głębokość i czas działania na tyłach oraz w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Przy określaniu możliwej głębokości działań rajdowych oddziału wydzielonego, np. w pościgu dywizji /pułku/, przyjmować należy za punkt wyjścia całkowity czas działania w ugrupowaniu nieprzyjaciela t_d , traktując go jako sumę dwóch składników: czasu potrzebnego na dojście /domarsz/ do danego obiektu t_o i czasu potrzebnego na niszczenie /zwalczanie/ obiektu

^{22/} Opracowano na podstawie danych zawartych w pracy pt.: "Taktika w bojowych primierach", Wojenizdat, Moskwa 1974, s.50.

tu t_w /. Można to więc przedstawić w postaci równania:

$$/2/ \quad t_d = t_o + t_w$$

W sumie czas ten równać się będzie czasowi potrzebnemu siłom głównym dywizji na dojście /połączenie się/ do oddziału wydzielonego po wykonaniu zadań /D/. Jeśli oddział wydzielony ma prowadzić działania rajdowe w nakazanym obszarze, to:

$$/3/ \quad t_o = \frac{D}{V_{ow}} = \frac{D}{1,5 V_p}$$

Natomiast w przypadku, gdy oddział wydzielony niszczy /zwalcza/ obiekty nieprzyjaciela na określonym kierunku działania, to - przyjmując zasadę, że rozpoznanie ich i zwalczanie następuje po oddaleniu się od głównych sił na odległość 10 km, a więc po wyjściu na głębokość 30 km - wówczas:

$$/4/ \quad t_o = \frac{30}{1,5 V_p}$$

W związku z tym, dla tych dwóch form działań rajdowych można ułożyć dwa równania:

$$/5/ \quad \frac{D}{1,5 V_p} + t_w = \frac{D}{V_p}$$

$$/6/ \quad \frac{30}{1,5 V_p} + t_w = \frac{D}{V_p}$$

Czas prowadzenia działań przez oddział wydzielony zależy od wielu czynników i może wynosić od kilku godzin do kilku dni. Określając czas prowadzenia działań rajdowych należy kierować się następującymi ustaleniami /zasadami/ i kalkulacjami:

- w planowaniu czasu prowadzenia działań rajdowych uwzględniać tempo natarcia tego szczebla /pułku, dywizji, armii/, który tworzy oddział wydzielony, oraz tempo marszu oddziału wydzielonego, np. jeśli tempo natarcia dywizji wynosi 4 km/godz, a tempo marszu OW - 15 km/godz., to OW dysponować będzie czasem 4-6 godz. na realizację zadań w rejonie na tyłach nie - przyjaciela odległym 25-30 km /do czasu podejścia sił głównych dywizji/;
- stawiać realne zadania dla OW stosownie do możliwości i ilości posiadanych środków materiałowych, głównie amunicji i MPS;

- uwzględniać ewentualne opóźnienie OW podczas marszu i ataku na określone obiekty nieprzyjaciela. Stąd też w planowaniu działań rajdowych należy przewidywać większy margines rezerwy czasu na realizację zadań;
- przyjmować jako zasadę wykorzystywania przez OW wyłącznie dróg polnych, a często też bezdroży.

II. ZADANIA, SKŁADY I MOŻLIWOŚCI ODDZIAŁÓW WYDZIELONYCH PODCZAS DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

1. Podstawowe zadania wykonywane przez oddziały wydzielone podczas działań rajdowych

Do zasadniczych zadań, jakie może wykonać oddział wydzielony działający metodą rajdową, należy zaliczyć:

- poszukiwanie i niszczenie środków napadu jądrowego i składowów amunicji specjalnej oraz punktów/ miejsca/ jej elaboracji;
- rozpoznanie i niszczenie pododdziałów artylerii raketowej /lufowej/ nieprzyjaciela w ruchu i na stanowiskach startowych /ogniowych/, w tym także środków OPL;
- wykrywanie i niszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i stacji radiolokacyjnych a tym samym dezorganizowanie systemu dowodzenia i rozpoznania nieprzyjaciela;
- niszczenie różnego rodzaju obiektów i urządzeń tyłowych nieprzyjaciela będących zarówno w ruchu, jak i stacjonarnych /zakłócenie systemu logistycznego nieprzyjaciela/;
- wykrywanie, izolowanie i rozbięcie odwodów specjalnych nieprzyjaciela;
- niszczenie śmigłowców i samolotów na lądowiskach i lotniskach;
- wywoływanie chaosu i paniki na tyłach nieprzyjaciela poprzez niszczenie obiektów komunikacyjnych, rurociągów, mostów, zapór wodnych itp.

Oddział wydzielony przeznaczony do działań rajdowych może również opanowywać i utrzymywać do czasu podejścia sił głównych lub wysadzenia desantu, ważne obiekty, rubieży lub przejścia niewralgiczne w trudno dostępnym terenie.

Stawiając oddziałom wydzielonym zadania do działań rajdowych należy zastanowić się /ocenić/ nad ich taktyczną opłacalnością. Np. szanse działań oddziału wydzielonego w rejonie zurbanizowanym będą znikome. Stąd też w ocenie położenia należy szczegółowo rozważyć, jakie możliwości posiada ten oddział w konkretnych warunkach terenowych, jaką rolę odgrywa on w niszczeniu i opanowaniu ważnych dla wojsk obiektów.

Szczegółowego rozpracowania wymaga także organizacja współdziałania zwłaszcza rzutu lądowego z rzutem powietrznym oddziału wydzielonego, szczególnie w warunkach, gdy równocześnie będą wykorzystane oba rzuty. Należy dużo uwagi poświęcić warunkom terenowym, ich wpływie na działanie oddziału wydzielonego.

Roli terenu, jego wpływie na działanie wojsk, jak nigdy dotąd wiele miejsca i uwagi poświęcił minister obrony narodowej - gen. armii W. Jaruzelski w omówieniu ćwiczenia "LATO-78". Między innymi w tym omówieniu powiedział, że "każdy wykształcony oficer powinien do perfekcji opanować sztukę wyczuwania terenu, powinien w szerokim zakresie korzystać z zawczasu opracowanych programów informatycznych o terenie". Teza ta, w podwójnym wymiarze, dotyczy działania oddziałów wydzielonych. Niedopuszczalne jest w naszych warunkach wysyłanie oddziału wydzielonego w teren nieznany lub mało rozpoznany i zbadany, bez głębszej analizy i głębszej oceny tego terenu. Dlatego też, jednym z podstawowych dokumentów działania oddziału wydzielonego metodą rajdową, powinna być specjalna, uaktualniona mapa kierunku, rejonu i obszaru działań tego oddziału.

2. Skład, ugrupowanie i możliwości bojowe oddziałów wydzielonych podczas działań rajdowych

Oddział wydzielony, prowadzący działania rajdowe w warunkach izolacji od sił głównych, powinien charakteryzować się dużą siłą ognia, ruchliwością i manewrowością. Konieczność zachowania samowystarczalności oddziału wydzielonego w działaniach rajdowych wymaga włączenia w jego skład pododdziałów możliwie wszystkich rodzajów wojsk i służb, co pochłania dużo czasu na organizację działań rajdowych i utrudnia tworzenie oddziału wydzielonego na bazie organicznych pododdziałów pułku i dywizji.

Z oczywistych przyczyn punkt ciężkości zabiegów /przedsięwzięć/ zabezpieczających działania oddziału wydzielonego przesuwają się na wzmocnienie, mniej natomiast na wsparcie. Pozostaje to z kolei w wyraźnej sprzeczności z wymogami zachowania krótkich kolumn oddziału wydzielonego i jego ruchliwości.

Ze względu na charakter obiektów, ich przeznaczenie, siłę i sposób ochrony /obrony/ - stanowiące przedmiot działań rajdowych - do ich niszczenia /zwalczania/ niezbędne są siły od wzmocnionej kompanii piechoty na BWP do pułku /tabela 3 i 4 /. Z tego względu różny może być skład oddziału wydzielonego przeznaczonego do działań rajdowych.

Z doświadczeń niektórych ćwiczeń z wojskami wynika, że oddział wydzielony może być organizowany przed lub w czasie walki w składzie od wzmocnionej kompanii czołgów /zmechanizowanej na BWP/ do wzmocnionego batalionu, a niekiedy i pułku. W skład oddziału wydzielonego mogą więc wchodzić pododdziały artylerii, środki przeciwlotnicze, pododdziały saperów i inne. Działanie oddziału wydzielonego powinno być wsparte lotnictwem uderzeniowym i śmigłowcami szturmowymi.

Oddział wydzielony przeznaczony do prowadzenia działań rajdowych może być organizowany na szczeblu od pułku wzwyż. Dywizja może tworzyć oddział wydzielony w sile od batalionu do pułku, wzmocniony środkami i pododdziałami rodzajów wojsk i służb.

Tabela 3

Siły i środki wydzielone do ochrony i obrony niektórych obiektów ugrupowania nieprzyjaciela oraz możliwy skład oddziału wydzielonego działającego metodą rajdową.

Nazwa obiektu	Liczba ludzi w przeliczeniu na plutony	Środki ogniowe	Niezbędny skład oddziału wydzielonego	Wzmocnienie oddziału wydzielonego
SD związku taktycznego	3 i więcej	12 pancerzownic i broń maszynowa	dwie kompanie, w tym kp na BWP i kcz	bateria haubic samobieżnych, plut. OPL, plsap.
Bateria wyrzutni HJ /Lance/	3 - 6	4 wyrzutnie raketowe, 12-18 pancerzownic i broń maszynowa	Komp. czołgów /kp na BWP/	plpiech na BWP, bateria haubic samobieżnych, plut. OPL, drsap.
Bateria wyrzutni 110 mm LARS	3	8 wyrzutni raketowych, broń maszynowa	komp. czołgów	plpiech na BWP, plut. OPL, drsap.
Dywizjon haubic 155 mm	18	18 dział 155 mm 10 KM i 18 pancerzownic	Batalion piech. na BWP z grupą napr.	bat. haubic samobieżnych, plut. OPL, plsap.
Dywizjon artylerii przeciwlotniczej	26	36 armat 40 mm 45 poc. "Redeye" broń maszynowa	J. w.	J. w.
Batalion zaopatrzenia /tyły oddziału, ZT/	18	73 pancerzownice 5 KM	Batalion czołgów /bcz, kcz/	komp. piech. na BWP, plut. OPL, plsap.
Stacja radiolokac.	drużyna	broń maszynowa	plp na BWP	drsap, plut. moźdz.
Bateria haubic 203, 2 mm	3-4	6 haubic 203, 2 mm 10 pancerzownic	kompania czołgów	plpiech, BWP, plut. OPL, drsap.

Tabela 4

<p>Wariant składu oddziału wydzielonego w sile wzmocnionego batalionu piechoty na BWP</p>	<p>Wariant składu oddziału wydzielonego w sile wzmocnionego pułku czołgów</p>
<p><u>Sily i środki rozpoznania:</u></p>	<p><u>Awangarda:</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> - pluton rozpoznawczy/BRDM-2/; - drużyna rozpoznawczo-torująca /SKOT-2A/ 	<ul style="list-style-type: none"> - kompania czołgów; - kompania piechoty/SKOT-2A/; - drużyna rozpoznania inżynierskiego /SKOT/;
<p><u>Sily i środki ubezpieczenia:</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - WZT-1,BLG,transporter sanitarny /SKOT/;
<ul style="list-style-type: none"> - pluton piechoty; - pluton czołgów 	<p><u>Grupa uderzeniowa nr 1:</u></p>
<p><u>Grupa uderzeniowa nr 1</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - dwie kompanie czołgów;
<ul style="list-style-type: none"> - kompania piechoty/bez plutonu/ 	<ul style="list-style-type: none"> - bateria artylerii rakietowej /BM-21/;
<ul style="list-style-type: none"> - pluton czołgów; 	<ul style="list-style-type: none"> - kompania piechoty /BWP/;
<ul style="list-style-type: none"> - pluton moździerzy /120 mm/ 	<ul style="list-style-type: none"> - pluton rozpoznawczy /BRDM-2/
<ul style="list-style-type: none"> - pluton przeciwlotniczy /ZSU 23-4/ 	<ul style="list-style-type: none"> - drużyna rozpoznania inżynierskiego /SKOT/;
<ul style="list-style-type: none"> - drużyna rozpoznania skażeń /BRDM-2/; 	<ul style="list-style-type: none"> - WZT,BLG,transporter sanitarny /SKOT/, wozy amunicyjne /SKOT/.
<ul style="list-style-type: none"> - pluton miotaczy ognia /SKOT-2A/; 	<p><u>Grupa uderzeniowa nr 2:</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> - WZT,BLG,transporter sanitarny /SKOT-2A/, wozy amunicyjne /SKOT/ 	<ul style="list-style-type: none"> - kompania czołgów;
<p><u>Grupa uderzeniowa nr 2:</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - kompania piechoty /BWP/;
<ul style="list-style-type: none"> - kompania piechoty; 	<ul style="list-style-type: none"> - WZT,BLG,transporter sanitarny /SKOT/.
<ul style="list-style-type: none"> - pluton czołgów; 	<p><u>Grupa uderzeniowa nr 3/odwód/:</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> - pluton przeciwlotniczy /S-1/; 	<ul style="list-style-type: none"> - wozy dowodzenia;
<ul style="list-style-type: none"> - pluton moździerzy/120mm/; 	<ul style="list-style-type: none"> - kompania czołgów;
<ul style="list-style-type: none"> - drużyna saperów/SKOT/; 	<ul style="list-style-type: none"> - SD pułku;
<ul style="list-style-type: none"> - drużyna rozpoznania skażeń /BRDM-2/; 	<ul style="list-style-type: none"> - bateria artylerii rakietowej
<ul style="list-style-type: none"> - WZT,BLG,transporter sanitarny /SKOT-2A/, wozy amunicyjne /SKOT/. 	<ul style="list-style-type: none"> - grupa naprowadzania lotnictwa;
<p><u>Odwód:</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - pluton rozpoznawczy/BRDM-2/;
<ul style="list-style-type: none"> - WDR-dowódcy batalionu; 	<ul style="list-style-type: none"> - eskadra śmigłowców szturmowych;
<ul style="list-style-type: none"> - grupa naprowadzania lotnictwa; 	<ul style="list-style-type: none"> - drużyna rozpoznania skażeń /BRDM-2/;
<ul style="list-style-type: none"> - kompania piechoty; 	<ul style="list-style-type: none"> - WZT,BLG,transportery sanitarne /SKOT/, wozy amunicyjne /SKOT/.
<ul style="list-style-type: none"> - drużyna rozpoznania /BRDM-2/; 	<p><u>Grupa wsparcia ogniowego:</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> - WZT,transportery sanitarne; 	<ul style="list-style-type: none"> - bateria artylerii rakietowej /BM-21/;
<ul style="list-style-type: none"> - klucz śmigłowców szturmowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - bateria haubic /GOŹDZIK/

Do zapewnienia samodzielności oddział wydzielony działający metodą rajdową powinien dysponować siłami i środkami materiałowymi, w tym również medycznymi i naprawczymi. Ilość sił i środków zabezpieczających nie może z kolei ograniczać swobody i ruchliwości oddziału wydzielonego. Uważa się, że w tym względzie należałoby przyjąć następujące naliczenia:

- czołówki techniczne /ciągniki pancerne/ - jeden na koz lub kp na BWP;
- medyczne - jeden sanitarny transporter opancerzony na koz lub kp na BWP;
- podwójne normy amunicji oraz mps na transporterach opancerzonych /w ilości niezbędnej do wykonania zadania/.

Z doświadczeń wojennych wynika, że część środków materiałowych-głównie paliwo /mps/ i żywność-oddział wydzielony może zdobyć, podobnie jak to miało miejsce w czasie II wojny światowej i ostatniego konfliktu izraelsko-egipskiego.

Olbrzymie możliwości ogniowe, manewrowe i transportowe nowoczesnych BWP i czołgów stawiają konkretne wymagania pododdziałom wsparcia i wzmocnienia wchodzącym w skład oddziałów wydzielonych przeznaczonych do działań rajdowych.

W odniesieniu do pododdziałów artylerii oznacza to, że powinny one być wysoce manewrowe, o dużej sile i zasięgu ognia oraz zdolne do działań w trudnych warunkach terenowych. Stąd też w skład oddziału wydzielonego powinna wchodzić głównie artyleria samobieżna.

Wsparcie działania oddziału wydzielonego działającego metodą rajdową przez artylerię może być bezpośrednie, głównie przez pododdziały artylerii wchodzące w skład tego oddziału, oraz pośrednie-przez grupy artylerii /PGA i DGA/.

Pododdziały artylerii wchodzące w skład oddziału wydzielonego mogą być zorganizowane w grupę wsparcia ogniowego realizując zadania ogniowe samodzielnie - np. niszczenie /obezwładnienie/ określonego obiektu/ samoloty na lotniskach składy amunicji jądrowej, urządzenia tyłowe itp./- lub działać w ramach wsparcia ogniowego sił głównych oddziału wydzielonego działającego metodą rajdową.

Ilość sił i środków OPL wchodzących w skład oddziału wydzielonego działającego metodą rajdową zależy od: składu oddziału wydzielonego, charakteru obiektów niszczonech przez ten oddział, czasu trwania działań rajdowych oraz sytuacji taktyczno-operacyjnej.

W czasie prowadzenia działań rajdowych przez oddział wydzielony na tyłach nieprzyjaciela szczególnymi okresami zagrożenia z powietrza będą: marsz do obiektu, atak oraz formowanie kolumn i odejście oddziału wydzielonego po wykonaniu zadania. Do zwalczania oddziału wydzielonego nieprzyjaciel użyje z reguły śmigłowce uzbrojone i niekiedy lotnictwo myśliwsko-bombowe. W tych okresach osłona przeciwlotnicza tego oddziału powinna być szczególnie silna i odporna na atak śmigłowców nieprzyjaciela.

Z oceny zagrożenia oddziału wydzielonego z powietrza wynika, że należałoby go wzmocnić - w zależności od jego składu od plutonu do baterii przeciwlotniczej typu ZSU-23-4 i specjalistycznymi środkami obrony przeciwlotniczej /typu "Strzała-1"/.

W niektórych sytuacjach część środków OPL, głównie armaty przeciwlotnicze, może być wykorzystana do niszczenia poszczególnych elementów obiektu ataku, jak: samolotów i śmigłowców na lotniskach, stacji radiolokacyjnych i węzłów łączności, składów i magazynów z paliwem itp.

Zapewnienie oddziałowi wydzielonemu swobody działania i możliwości niszczenia trwałych /stałych/ obiektów nieprzyjaciela na jego tyłach wymaga włączenia do składu tego oddziału również sił i środków inżynierskich.

Do głównych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynierskiego działań rajdowych należy zaliczyć:

- inżynierskie rozpoznanie terenu i obiektów nieprzyjaciela;
- zabezpieczenie drogowe dla zapewnienia oddziałowi wydzielonemu dogodnych warunków manewru;
- wykonywanie przejść w zaporach inżynierskich;
- minowanie i niszczenie poszczególnych elementów określonego obiektu nieprzyjaciela.

Do wykonania tych zadań oddział wydzielony - w zależności od jego składu - należy wzmocnić od drużyny do kompanii

saperów, mostami towarzyszącymi, czołgami z wydłużonymi ładunkami wybuchowymi i urządzeniami spycharkowymi, minami i materiałem wybuchowym oraz innymi środkami i sprzętem inżynierskim.

Ugrupowanie bojowe oddziału wydzielonego działającego metodą rajdową zależy od jego składu, charakteru obiektów nieprzyjaciela wymagających zniszczenia, warunków terenowych i sytuacji taktyczno-operacyjnej. Zasadniczy wpływ na ugrupowanie tego oddziału wywiera jego skład i charakter zadań oraz warunki terenowe. Powinno ono zapewnić możliwość prowadzenia ciągłego rozpoznania, skrytość i samodzielność działania każdemu elementowi ugrupowania z osobną oraz dużą siłą uderzeniową /ogniową/, a także szybką koncentrację wysiłku całości sił na wybranym obiekcie ataku.

W skład ugrupowania oddziału wydzielonego przeznaczonego do działań rajdowych mogą wchodzić następujące elementy:

- patrole rozpoznawcze /wozy patrolowe/;
- grupa wsparcia ogniowego /artyleria do ognia pośredniego i na wprost oraz siły i środki OPL/;
- zgrupowanie uderzeniowe w składzie jedna - trzy grupy uderzeniowe /siły główne OW/;
- odwód /drugi rzut/;
- siły i środki ubezpieczenia;
- siły i środki zabezpieczenia materiałowo-technicznego i medycznego.

Zasadniczy trzon i główna siła uderzeniowa stanowi zgrupowanie uderzeniowe, tj. siły główne i "rzut powietrzny"^{23/} oddziału wydzielonego. Do składu sił głównych należałoby wydzielać przynajmniej 2/3 sił i środków oddziału wydzielonego.

23/ Tylko wówczas, gdy oddział wydzielony zostanie wzmocniony /wsparty/ emigłowcami szturmowymi. Ugrupowanie oddziału wydzielonego podczas marszu /podejścia/ do obiektu nieprzyjaciela w celu jego zniszczenia przedstawia załącznik nr 15.

Grupe wsparcia ogniowego mogą stanowić pododdziały artylerii samobieżnej do ognia pośredniego i na wprost oraz siły i środki OPL.

Odwód /drugi rzut/ jest niezbędny do realizacji wielu, często nieprzewidywanych zadań. Stąd też jego rola jest niezwykle ważna.

We współczesnych warunkach istnieją realne możliwości prowadzenia działań rajdowych przez oddziały wydzielone przyjmujące formę powietrzno-lądowego zespołu uderzeniowego. Oddział wydzielony może zatem składać się z sił i środków działających na lądzie /rzutu lądowego/ oraz sił i środków uderzających z powietrza /rzutu powietrznego/, tj. śmigłowców szturmowych i LMSz, a niekiedy i desantu powietrznego.

Z przedstawionej oceny poszczególnych elementów ugrupowania bojowego oddziału wydzielonego wynika, że każdy element ugrupowania niezależnie od przeznaczenia powinien być zdolny do "samoobrony" w wypadku ataku sił nieprzyjaciela oraz powinien w sumie tworzyć zwarty oddział /pododdział/ do szybkich i niespodziewanych uderzeń na obiekty nieprzyjaciela. Obowiązuje w całej rozciągłości zasada "chodzić oddzielnie - uderzać razem".

Możliwości bojowe oddziału wydzielonego przeznaczonego do działań rajdowych określa się z reguły na podstawie wskaźników jakościowych zasadniczego uzbrojenia, biorąc pod uwagę możliwości rozbicia określonych sił i środków nieprzyjaciela w przypadku napotkania oporu oraz możliwości niszczenia różnego rodzaju obiektów stałych i w ruchu znajdujących się na tyłach przeciwnika.

Ze względu na to, że w skład oddziału wydzielonego-działającego metodą rajdową-mogą także wchodzić śmigłowce szturmowe, stanowiące niejako "rzut powietrzny", określone zostaną wpierw możliwości bojowe oddziałów i pododdziałów ogólnowojskowych i wspierających je pododdziałów wojsk, a następnie śmigłowców szturmowych.

Zgodnie z przyjętymi zasadami^{24/} możliwości bojowe oddziałów i pododdziałów prowadzących działania rajdowe należy roz-

24/ Por. Metoda ilościowo-jakościowej oceny sił i środków ZT wojsk własnych i nieprzyjaciela. Wyd. ASG WP 1977r.

patrywać w dwóch kategoriach, tj. wskaźników jakościowych stanów osobowych, podstawowego uzbrojenia i sprzętu oraz możliwości rażenia posiadanymi środkami walki. Stąd też w oparciu o aktualne opracowania teoretyczne oblicza się powyższe wskaźniki w następujący sposób:

- a/ z określonych tabel przyjmuje się wartość jednostkową uzbrojonego żołnierza: w odniesieniu do pojedynczego żołnierza kompanii piechoty na BWP wynosi on 0,087, a dla całej kompanii /100 żołnierzy/ - 8,7^{25/};
- b/ według danych zawartych w tabeli 5 oblicza się wskaźnik jakościowy sprzętu, np. dla pojedynczego BWP wynosi on 0,572, zaś dla kompanii piechoty na BWP /10 BWP/ - 5,72; wskaźnik ten jest zarazem wskaźnikiem jakościowym środków przeciwpancernych tej kompanii;
- c/ możliwości bojowe środków walki określa się na podstawie tabeli 5; jeden BWP może 1 jo obezwładnić siłę żywą nieprzyjaciela na powierzchni 380 m² oraz zniszczyć 8 celów opancerzonych, zaś kompania piechoty /kp/ na BWP /10 BWP/ ma możliwość:
- obezwładnić nieprzyjaciela na powierzchni 0,3 ha;
  - zniszczyć 80 środków opancerzonych.

W analogiczny sposób oblicza się wskaźniki jakościowe oraz możliwości środków walki pododdziałów wzmocnienia. W wyniku obliczeń, wskaźniki jakościowe i możliwości rażenia, np. kp na BWP wzmocnionej baterią haubic 122 mm, plutonem czołgów /3cz/, plutonem OPL i drużyną saperów, przedstawiają się następująco:

- stan osobowy - 14,3;
- czołgi - 2,3;
- BWP /środki ppanc/ - 5,7;
- powierzchnia rażenia sił nieprzyjaciela 1 jo - 3,76 ha;
- ilość zniszczonych środków opancerzonych 1 jo - 93.

25/ Por. tabelę 5.

Tabela 5

ZESTAWIENIE WSKAŹNIKÓW JAKOŚCIOWYCH I MOŻLIWOŚCI
ŚRODKÓW WALKI ODDZIAŁÓW /PODODDZIAŁÓW/ WYZNACZONYCH
W PODODDZIAŁACH RAJDOWYCH

Skład oddziału /pododdziału/ wydzielonego do działań rajdowych	Wskaźniki jakościowe				Analiza możliwości środków walki		Uwagi
	Stan osobowy	Czołgi	BWP	Artyleria	śr. ppanc	Powierzchnia rażona poc.OB /ha/	
1	2	3	4	5	6	7	8
kp/na BWP/ z:	8,7	-	5,7	-	5,2	0,3	68
- bhb 122 mm	4,7	-	-	1,86	-	3,01	9
- pl OPL	-	-	-	-	-	-	-
- pl czołgów	1,3	2,3	-	-	-	0,45	16
- dr sap	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM	14,3	2,3	5,7	1,86	5,2	3,76	93
kcz z:	4,8	7,8	1,71	1,86	1,56	1,46	54
środkami wzmoc. j.w.	7,6	-	-	-	-	3,15	32
RAZEM	12,4	7,8	1,71	1,86	1,56	4,61	86
dwie kompanie:							
- kp na BWP	8,7	-	5,7	-	5,2	0,3	68
- kcz	4,8	7,8	-	1,86	-	1,46	54
- bhb 122 mm	4,7	-	-	-	-	3,01	9
- pl OPL	-	-	-	-	-	-	-
- dr sap	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM	18,2	7,8	5,7	1,86	5,2	4,77	131

1	2	3	4	5	6	7	8	9
bp na BWP z:	33,6		15,75	1,76	15,6	1,12	193	/art.batal/
- bhb 122 mm	4,7			1,86		3,01	9	
- kcz	4,8	7,8				1,46	54	
- pl OPL								
- pl sap								
RAZEM	43,1	7,8	15,75	3,62	15,6	5,58	256	
bcz z:	16,6	24,12	-	-	-	4,48	144	
- kp na BWP	8,7	-	5,7	-	5,2	0,3	68	
- bhb 122,pl sap	4,7	-	-	1,86	-	3,01	9	
RAZEM	30,0	24,12	5,7	1,86	5,2	7,79	221	
pz na BWP z:	175	24,24	47,3	7,2	49,07	14,50	630	
- dah	22			5,7		9,0	27	
- ksap								
- bplot								
- esk.Ssz							35	
RAZEM	197	24,24	47,3	12,9	49,07	23,50	792	
pez z:	66	52,7	7,11			9,4	340	
środkami wzmoc. J.w.	22			5,7		9,0	27	
RAZEM	88	52,7	7,11	5,7		18,41	402	

Obliczone wskaźniki jakościowe w odniesieniu do oddziałów i pododdziałów wojsk własnych prowadzących działania rajdowe nie stanowią jeszcze podstawy do określenia ich możliwości bojowych podczas niszczenia obiektów nieprzyjaciela. Konieczne jest porównanie tych wskaźników z odpowiednimi wskaźnikami jakościowymi sił i środków nieprzyjaciela broniących /ochraniających/ dany obiekt. Metoda postępowania jest podobna, jak podczas obliczania wskaźników jakościowych wojsk własnych.

Chcąc określić skład oddziału wydzielonego do prowadzenia działań rajdowych należy w pierwszej kolejności obliczyć wskaźniki jakościowe niszczonego obiektu nieprzyjaciela, którego bronią /ochraniają/ siły i środki ^{26/}o największym składzie. Następnie obliczone wskaźniki jakościowe porównuje się /tabela 6/ z odpowiednimi wskaźnikami oddziału wydzielonego planowanego do prowadzenia działań rajdowych.

Tabela 6

Porównanie wskaźników jakościowych

Nazwa obiektu oraz skład oddziału wydzielonego do jego zniszczenia	Wskaźniki jakościowe					Możliwości środków walki	
	Stan osobowy	Czołgi	BWP /transport/	Artyleria	Środki ppano	Powierzchnia i jej rażenia	Liczba zniszczonych celów opanc.
SD brygady /NZ/	18.01	-	5,7	-	4,23	-	8-10
OW w składzie: kp na BWP z bhb 122mm plcz, pl OPL i dr sap	14,3	2,3	5,7	1,86	5,2	3,76	93

Z przedstawionego porównania wskaźników jakościowych w tabeli 6 wynika, że oddział wydzielony o powyższym składzie może zniszczyć SD brygady działając tylko z zaskoczenia w sprzyjających warunkach działania. Stąd też jego skład powinien być znacznie większy, np. dwie kompanie, w tym kp i kcz odpowiednio wzmocnione lub siły do wzmocnionego batalionu piechoty na BWP.

26/ Szczegółowe obliczenia wskaźników jakościowych sił i środków ochrony niektórych obiektów nieprzyjaciela przedstawiono w załączniku nr 7.

Możliwości bojowe śmigłowców szturmowych wspierających rajd oddziału wydzielonego lub wchodzących niekiedy w jego skład określa się wg trzech grup wskaźników: skuteczności bojowej, możliwości przestrzennych i czasowych.

Jednym z ważniejszych elementów z grupy wskaźników możliwości bojowych jest wskaźnik możliwości ogniowych

Pod pojęciem wskaźnika możliwości ogniowych grupy śmigłowców szturmowych należy rozumieć zdolność rażenia odpowiedniej sumy obiektów /celów/ określonymi środkami rażenia. Wskaźnik ten może być wyrażony liczbowo przez poligonową liczbę śmigłowców, potrzebną do uzyskania określonego stopnia rażenia obiektów z określonym prawdopodobieństwem gwarantowanym^{27/}.

Z przedstawionych tabel wynika, że możliwości ogniowe śmigłowców szturmowych są dość duże, zwłaszcza podczas strzelania rakietami kierowanymi. Na przykład eskadra w składzie 16 śmigłowców uzbrojona w pociski kierowane^{28/} jest w stanie zniszczyć z prawdopodobieństwem 0,95 od 8 do 13 czołgów, co w konkretnej sytuacji bojowej może mieć duże znaczenie dla działalności oddziału wydzielonego. Jeżeli jednak przyjąć prawdopodobieństwo rażenia 0,8 to możliwości eskadry w tym zakresie wzrosną, bowiem może ona zniszczyć około 30 środków pancernych nieprzyjaciela.

Możliwości ogniowe śmigłowców szturmowych wzrosną znacznie z chwilą masowego wprowadzenia do uzbrojenia śmigłowców szturmowych Mi-24D. Wyposażenie Mi-24D w rakiety kierowane typu FALANGA i 4 bloki "Mars" ze 128 rakietami oraz uzbrojenie bombowe /bomby FAB-100 lub FAB-250/ zwiększy poważnie możliwości ogniowe śmigłowców szturmowych, a tym samym zakres wykonywanych przez nie zadań bojowych.

27/ Zob.tabela 7 i 8.

28/ W czasie pokazowego strzelania na poligonie NADARZYCE z ogólnej liczby 19 odpalonych ppanc pocisków kierowanych w cel trafiło 15,co stanowi 78%. Z kolei w ćwiczeniu pk. "KROGULEC", gdzie strzelanie odbywało się w wyjątkowo trudnych warunkach atmosferycznych, przy dolnej podstawie chmur 100 m i widzialności poziomej poniżej 2000m, dwukrotnie odpalano po 8 pocisków. W pierwszym przypadku 5 pocisków, w drugim zaś 4 pociski raziły skutecznie cele ruchome.

Wskaźniki możliwości przestrzennych wyrażają się w:

- głębokości wykonania zadania;
- możliwości prowadzenia działań bojowych w trudnych warunkach atmosferycznych i w nocy.

Głębokość wykonania zadania, tzn. odległość na jaką śmigłowce szturmowe mogą wykonywać zadanie ogniowe na korzyść oddziału wydzielonego, licząc od linii styczności bojowej wojsk własnych z przeciwnikiem i uwzględniając powrót na lądowiska bazowania, w przypadku śmigłowców Mi-2 wynosi średnio 100 km, zaś śmigłowców Mi-24D - 240 km.

Biorąc pod uwagę, że śmigłowce bazują w odległości 30-100 km od linii styczności bojowej wojsk, mogą one realizować zadania na głębokość od 70-220 km w głąb terytorium przeciwnika.

Dużą zaletą śmigłowców jest ich zdolność do startu i lądowania w każdym terenie bez specjalnego przygotowania. Oznacza to, że śmigłowce będą mogły działać z lądowisk rozmieszczonych blisko rubieży styczności bojowej wojsk i wchodzić do akcji natychmiast.

Wskaźniki możliwości czasowych określa się wielkością czasu od momentu postawienia zadania do momentu przybycia grupy śmigłowców szturmowych w rejon obiektu działań oraz wielkością czasu potrzebnego na wykonanie powtórne zadania.

Powyższe wielkości czasowe zależą od wielu czynników, jak: stopnia gotowości bojowej, warunków bazowania, czasu startu, dolotu i powrotu oraz odtworzenia gotowości bojowej^{29/}.

Możliwości czasowe użycia śmigłowców szturmowych muszą być szczegółowo rozpatrzone podczas podejmowania decyzji o ich użyciu w działaniach rajdowych, bowiem wpływają w sposób istotny na możliwości wsparcia ogniem działania oddziału wydzielonego.

Na przykład: pułk śmigłowców szturmowych w gotowości bojowej Nr 1 bazujący na lądowisku odległym od obiektu /celu/ 30 km może wejść do działania za 23 minuty.

Na ogół wysokie możliwości bojowe śmigłowców szturmowych świadczą o celowości włączenia ich w skład oddziału wydzielonego. Potrzeba ta wynika nie tylko ze wzrostu możliwości bojo-

-----
29/ Na przykład: pułk.

wych, ale także z korzyści w formie uzyskiwania dodatkowych informacji o nieprzyjacielu i terenie bezpośrednio od załóg śmigłowców.

Olbrzymie trudności wykorzystania śmigłowców szturmowych na tyłach /w ugrupowaniu/ nieprzyjaciela do wsparcia rajdu oddziału wydzielonego wskazują, że śmigłowce te mogą wchodzić tylko wówczas w skład oddziału wydzielonego, gdy przyjmie on formę /układ/ lądowo-powietrznego zespołu uderzeniowego. W tym przypadku śmigłowce szturmowe działałyby bezpośrednio znad ugrupowania oddziału wydzielonego, przesuając się "skokowo" na poszczególne lądowiska w obszarze przegrupowania /przesuwania/ tego oddziału. W tym celu w skład oddziału wydzielonego powinny być włączone naziemne elementy inżynieryjno-technicznego i materiałowego zabezpieczenia eskadr śmigłowców.

Wsparcie rajdu oddziału wydzielonego przez śmigłowce szturmowe może mieć miejsce tylko w czasie przekraczania rubieży styczności bojowej wojsk przez ten oddział. W innych przypadkach istnieje poważne niebezpieczeństwo związane z przenikaniem śmigłowców, zarówno linii frontu /rubieży bezpośredniego starcia wojsk/, jak i w głębi ugrupowania wojsk nieprzyjaciela. Niebezpieczeństwo to w znacznym stopniu ogranicza powszechność wsparcia rajdu oddziału wydzielonego, zwłaszcza w głębi ugrupowania bojowego /operacyjnego/ nieprzyjaciela.

W kontekście przedstawionych możliwości bojowych śmigłowce szturmowe mogą wykonywać następujące zadania:

- brać udział w stworzeniu dogodnych warunków do wprowadzenia oddziału wydzielonego do działań rajdowych na tyłach nieprzyjaciela poprzez zwalczanie środków opancerzonych na rubieży styczności /kierunku działania OW/;
- zapewnić szybkie tempo podejścia oddziału wydzielonego do nakazanego obiektu;
- wspierać ogniem siły główne oddziału wydzielonego podczas rozwijania się i niszczenia /zdobywania/ nakazanego obiektu;
- prowadzić rozpoznanie na korzyść oddziału wydzielonego i samodzielnie niszczyć siły i środki nieprzyjaciela działające na kierunku działania oddziału wydzielonego. Zadanie to realizowane będzie w warunkach braku danych o przeciwniku, szczególnie zaś w okresie podchodzenia oddziału wydzielone-

go do nakazanego obiektu i jego niszczenia.

Obiektami uderzeń śmigłowców szturmowych mogą być:

- czołgi i samobieżne działa przeciwpancerne oraz inne środki opancerzone na kierunku działania oddziału wydzielonego;
- środki nieopancerzone i siły żywe w pośpiesznie organizowanych punktach oporu;
- wyrzutnie pocisków rakietowych na SS lub w marszu;
- artyleria polowa.

Tabela 7

Obiekty /cele/	Prawdopodobieństwo gwarant.=0,5			Prawdopodobieństwo gwarant.= 0,95		
	Działka NS-23		Pociski rakietowe S-5k	Działka NS-23		Pociski rakietowe S-5k
	W ₁	W ₂		W ₁	W ₂	
Transportery opanc., samobieżne działa i wyrzutnie ppk	1,3	0,6	1,2	2,9	2,5	2,8
Pojazdy nieopancerzone, samochody, transportery i specjalne radiostacje, st.rlok itp.	1,0	0,5	1,2	2,4	2,2	2,6
czołgi średnie, samobieżne działa na podwoziu czołgowym	-	-	1,3	-	-	2,9

Powyższe wartości dotyczą następujących warunków strzelania:

- odległość odpalania pocisków rakietowych - 500-600 m;
- odległość strzelania z działek - 400 m; W₁ - jedną serią 2 sek, W₂ - dwoma seriami 2 x 2 sek.

Tabela 8

Możliwości klucza śmigłowców Mi-2 uzbrojonych
wg wariantu przeciwpancernego

$P_{\text{raź}}$	P_g	Liczba zniszczonych czołgów	P_g	liczba zniszczonych czołgów
0,5	0,8	3,5	0,95	1,8
0,7	0,8	6,3	0,95	3,2

Uwagi: - $P_{\text{raź}}$ - prawdopodobieństwo rażenia celu jednym pociskiem;
- P_g - prawdopodobieństwo gwarantowane wykonania zadania.

Przygotowanie oddziału wydzielonego do działań rajdowych

Specyfika zadań bojowych i warunki w jakich będą realizowane te zadania wymagają odpowiedniego przygotowania oddziałów wydzielonych. Polega ono głównie na przeszkoleniu i zgraniu poszczególnych pododdziałów, wyposażeniu ich w niezbędne środki materiałowe i amunicję, dokonaniu przeglądów technicznych BWP, czołgów i innych pojazdów oraz przydzieleniu sił i środków do zabezpieczenia medycznego i technicznego.

Zakres czynności mających na celu przygotowanie oddziału wydzielonego do działania uzależniony będzie od czasu, jakim dysponuje się na jego organizację. Działanie oddziału wydzielonego może być przygotowane:

- z awansu, podczas planowania działań bojowych dywizji/pułku/;
- doraźnie, w toku walki /w wypadku wykrycia ważnych obiektów i zaistnienia warunków do wysłania oddziału wydzielonego.

Z powyższego wynika wniosek, że umiejętność prowadzenia działań w ugrupowaniu przeciwnika powinny w jednakowym stopniu posiadać wszystkie oddziały i pododdziały dywizji.

Po podjęciu decyzji, ustaleniu składu oddziału wydzielonego i postawieniu zadania bojowego, niekiedy już po wydaniu zarządzeń wstępnych wydzielone siły i środki zgrupowują się w wyznaczonym rejonie, gdzie następuje przygotowanie do działań.

Jeśli czas pozwala, przeprowadza się ćwiczenia zgrywające wszystkich elementów oddziału wydzielonego lub tylko zgrupowanie sił i środków w ramach poszczególnych elementów ugrupowania. Stan osobowy oddziału wydzielonego, a w szczególności dowódców elementów ugrupowania, zapoznaje się ze strukturą organizacyjną obiektów podlegających zniszczeniu, a zwłaszcza z siłami i środkami ochrony i obrony. Ważna jest również umiejętność określania najważniejszych elementów obiektu, których zniszczenie decyduje o wyeliminowaniu go z walki /działania/.

Najwięcej czasu należy przeznaczyć na wyposażenie oddziału wydzielonego w środki materiałowe i dokonanie przeglądów BWP, czołgów i innych pojazdów.

Środki materiałowe przydziela się ponad normy poszczególnym żołnierzom i pododdziałom. Wskazane jest szczególnie umiejscowienie amunicji jak najbliżej środków walki. Część środków materiałowych przewozi się oddzielnie transportem przy każdej kompanii wchodzącej w skład oddziału wydzielonego /np. jeden transporter na kompanię/. Zapewni to nie tylko bezpieczny transport, lecz także uzupełnianie amunicji bezpośrednio na polu walki.

Potrzeby środków materiałowych /amunicji, MPS i materiałów wybuchowych/ zależą od ilości i charakteru obiektów przewidzianych do niszczenia i czasu prowadzenia działań rajdowych.

W ramach przygotowania oddziału wydzielonego do działań rajdowych szczególną uwagę należy zwrócić na sprawność techniczną i jakość zabieranego sprzętu bojowego, w tym także środków łączności. Podczas przeglądu technicznego dokonuje się odpowiednich napraw oraz eliminuje niesprawne wozy bojowe i pojazdy. Wskazane jest również malować na kolor maskujący całość sprzętu bojowego stosownie do pory roku i warunków klimatycznych.

Zasygnalizowane problemy nie wyczerpują całości zagadnień przygotowania oddziału wydzielonego do działań rajdowych. Niezwykle ważnym problemem jest również indywidualne przygotowanie poszczególnych żołnierzy do działań na tyłach nieprzyjaciela. Istotną rolę odgrywa w tym zakresie praca polityczno-wychowawcza.

Każdy żołnierz i dowódcy pododdziałów muszą sobie zdawać sprawę z tego, że walczą na tyłach nieprzyjaciela. Muszą zatem wykazać się pomysłowością i operatywnością w działaniu, odwagą i zdecydowaniem.

W celu zsynchronizowania wszystkich przedsięwzięć przygotowania oddziału wydzielonego do rajdu opracowuje się plan przygotowania^{30/} tego oddziału. W planie powinny być ujęte między innymi następujące zagadnienia:

- zakres prowadzenia pracy polityczno-wychowawczej;
- przeszkolenie pododdziałów przeznaczonych do działań rajdowych w ugrupowaniu i na tyłach przeciwnika;
- zabezpieczenie pododdziałów w środki materiałowe;
- przygotowanie pod względem technicznym sprzętu bojowego i uzbrojenia.

III. PLANOWANIE I ORGANIZACJA DZIAŁAŃ RAJDOWYCH

3.1. Planowanie działań rajdowych

3.1.1. Zasady ogólne

W planowaniu działań rajdowych charakteryzujących się określonymi właściwościami, należy uwzględnić następujące cechy tych działań:

- prowadzenie działań w oderwaniu od sił głównych w ugrupowaniu nieprzyjaciela w izolacji od wojsk własnych;
- ograniczone możliwości wsparcia ogniowego oddziału wydzielonego, zwłaszcza przez wojska lądowe /artylerię/;
- konieczność stosowania specyficznych sposobów walki przez oddział wydzielony /zasadzki, napady itp./;

Z powyższego wynika, że planowanie działań rajdowych jest niezwykle skomplikowane, wymaga uwzględnienia wielu przedsięwzięć zarówno przez dowódcę i sztab organizujący tego rodzaju działania, jak i dowódcę oddziału wydzielonego przeznaczonego do prowadzenia działań rajdowych.

Planowanie działań rajdowych odbywa się w ramach ogólnego planowania działań bojowych. Podstawę do planowania działań rajdowych prowadzonych przez oddział wydzielony, podobnie jak

---

^{30/} Plan przygotowania oddziału wydzielonego do działań rajdowych opracowuje szczebel organizujący dany oddział wydzielony.

w innych działaniach bojowych, stanowi decyzja dowódcy organizującego ten oddział. Na podstawie decyzji dowódcy sztab opracowuje plan użycia /działania/ oddziału wydzielonego.

Działania rajdowe mogą być uwzględniane i wyrażane w obowiązujących dokumentach bojowych /na mapie decyzji, planie operacji, mapie roboczej/ lub na oddzielnej mapie w formie planu działania oddziału wydzielonego metodą rajdową.

Na podstawie doświadczeń z dotychczas przeprowadzonych ćwiczeń wynika, że w planie działania oddziału wydzielonego /metodą rajdową/ opracowanym przy współudziale dowódcy tego oddziału, należy uwzględnić: skład oddziału, kierunek działania, obiekty i kolejność ich niszczenia, sposoby przekroczenia rubieży styżności wojsk i wsparcie ogniowe, organizację współdziałania z grupami specjalnymi i siłami głównymi własnych wojsk lub desantem powietrznym, drogi marszu i podejścia do obiektów, sposoby ich zniszczenia, rejony wyczekiwania po zniszczeniu obiektu nieprzyjaciela, sposób uzupełniania środków materiałowych, kierunek powrotu i połączenia się z własnymi wojskami lub obiekt przewidziany do opanowania w końcowej fazie działania oddziału wydzielonego oraz elementy współdziałania dowodzenia i zabezpieczenia działań bojowych.

W opracowaniu planu działania oddziału wydzielonego metodą rajdową biorą udział szefowie rodzajów wojsk i służb.

Starszy oficer rozpoznania /szef rozpoznania ZT/ powinien dokładnie ustalić: miejsca rozmieszczenia obiektów nieprzyjaciela, ich skład i wielkość sił osłony, prawdopodobne kierunki ich przesunięcia, rozmieszczenie wojsk nieprzyjaciela/w tym jednostek OT/ w pobliżu obiektu i możliwości ich użycia do walki z OW w czasie jego podejścia i niszczenia obiektu. Wskazuje on także luki lub otwarte skrzydła w ugrupowaniu nieprzyjaciela, przez które może przenikać oddział wydzielony.

Szef artylerii planuje artyleryjskie wsparcie przejścia oddziału wydzielonego w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, podczas wykonywania zadań rajdowych /na zasięg ognia artylerii/ do czasu połączenia się z siłami głównymi.

Szef saperów opracowuje szczegółową charakterystykę terenu na kierunku działania OW i w rejonie obiektu, ustala dogod-

ne rejony lądowania /desantowania/ i drogi podejścia oddziału wydzielonego oraz kierunki wykonania ataku. Ponadto ustala potrzeby oddziału wydzielonego w zakresie sprzętu inżynierskiego oraz wzmocnienie OW środkami i siłami wojsk inżynierskich.

Szef łączności planuje łączność dowodzenia i współdziałania dowódcy oddziału wydzielonego ze sztabem organizującym OW.

Właściwie i w krótkim czasie wykonany plan działania /rajdu/ oddziału wydzielonego metodą rajdową może znacznie ułatwić postawienie zadań wykonawcom, a nade wszystko przyczyni się do pomyślnego wykonania rajdu przez OW.

Po opracowaniu planu działania dowódca stawia zadanie dowódcy oddziału wydzielonego do działań metodą rajdową.

W sytuacji, gdy dowódca pułku /dywizji/ podejmuje decyzje o wysłaniu oddziału wydzielonego w czasie walki, sztab pułku /dywizji/ nie będzie miał czasu na opracowanie planu. Jego działalność ograniczy się w zasadzie do przygotowania niezbędnych danych, takich jak: wiadomości o nieprzyjacielu, sygnały dowodzenia i współdziałania, dodatkowe dane radiowe i inne problemy.

Podjęcie decyzji, opracowanie jej w postaci niezbędnych dokumentów bojowych i przekazanie wykonawcom nie wyczerpuje problemu organizacji działań rajdowych. Sztab organizujący OW, jak i sztab OW zobowiązane są kontrolować wykonanie wydanych zarządzeń i rozkazów oraz udzielać podległym wszelką pomoc dowodzenia niezbędnej pomocy w przygotowaniu ludzi, sprzętu bojowego i środków materiałowych do rajdu. Jednak sztaby te powinny dążyć do uzyskiwania danych o aktualnym położeniu obiektów nieprzyjaciela w pasie /rejonie/ rajdu OW oraz na bieżąco wprowadzać ewentualne poprawki w opracowanych dokumentach bojowych i zapoznawać z nimi podległe pododdziały.

3.1.2. Wypracowanie decyzji do prowadzenia działań rajdowych przez pułk /dywizję/

Sposób i zakres pracy dowódcy nad organizacją działań rajdowych uzależniony jest w decydującej mierze od trzech czynników: warunków położenia, posiadanego czasu i charakterystyki terenu, w którym oddział wydzielony prowadzić będzie działania rajdowe.

W zależności od warunków położenia oddział wydzielony może być tworzony:

- zawczasu, w czasie planowania /przed rozpoczęciem/ działań bojowych; w tym wariancie możliwe jest ustalenie optymalnego składu tego oddziału oraz właściwe przygotowanie i zabezpieczenie jego działania;
- doraźnie, w toku walki /w wypadku wykrycia ważnych obiektów nieprzyjaciela, gdy do jego wysłania w celu zniszczenia tych obiektów nie potrzeba dużo czasu i zbyt wielu zabiegów/.

W obu wariantach tworzenia oddziałów wydzielonych niezbędne są dane o ugrupowaniu wojsk i różnych obiektach nieprzyjaciela, których zniszczenie /zwalczanie/ w zasadniczy sposób wpłynie na wykonanie zadania przez szczebel organizujący/pułk, dywizję lub armię/ oddział wydzielony.

W przypadku doraźnego tworzenia oddziału wydzielonego, planowanie i organizacja działań bojowych będą na ogół utrudnione ze względu na ograniczony czas. Stąd też należałoby planować zadania dla oddziału wydzielonego na bliższych odległościach od wojsk własnych oraz przewidywać dla niego ograniczoną liczbę obiektów do niszczenia. Ten wariant tworzenia oddziałów wydzielonych i planowania dla nich zadań w ramach działań rajdowych będzie z reguły szeroko stosowany na szczeblu pułku i dywizji.

Czynnik czasu w zasadniczy sposób wpływa na metodę i treść pracy dowódcy i sztabu oraz zakres przygotowania oddziału wydzielonego do działań rajdowych. Dlatego też niezależnie od warunków organizacji oddziału wydzielonego należy zawsze przewidzieć /zaplanować/ niezbędny czas na przygotowanie tego oddziału do działań rajdowych.

Uwzględnienie i wykorzystanie czynnika czasu powinno mieć charakter kompleksowy i być traktowane w układzie systemowym, obejmującym wszystkie ogniwa /szczeble/ dowodzenia, tj. organizujące i prowadzące działania rajdowe. Dlatego też w warunkach, kiedy czas na wypracowanie decyzji jest ciągle skracany, ważną rolę odgrywa dokładna kalkulacja czasu oraz podział czasu na części składowe pracy sztabu, który organizuje OW, i na poszczególne szczeble dowodzenia realizujące zadania w ramach działań rajdowych /sztab OW i pododdziały wchodzące w jego skład/.

Teren jest trzecim, obok warunków położenia i posiadanego czasu, czynnikiem decydującym o możliwościach wykonania zadania. Wymaga zatem wnikliwej oceny w celu ustalenia: miejsca wejścia do działań /przekroczenia rubieży styczności wojsk/, odpowiednich dróg, obejścia silnych punktów oporu, najdogodniejszych kierunków działania, rejonów wyczekiwania /ukryć/, sposobów ataku i zniszczenia nakazanych obiektów przeciwnika.

Decyzję do działań rajdowych dowódca pułku /dywizji/orga-
nizujący oddział wydzielony wypracowuje w oparciu o analizę zadania i ocenę położenia wyłącznie z mapy.

W decyzji dowódca określa: skład sił i środków OW; miejsce i sposób wprowadzenia oddziału wydzielonego do działań; kierunek i drogi przesunięcia; ugrupowanie; obiekty do zniszczenia oraz kierunek powrotu i przekroczenie rubieży styczności walczących wojsk lub obiekt do opanowania do czasu podejścia sił głównych pułku i dywizji /armii/.

Wypracowanie decyzji przez dowódcę oddziału wydzielonego do działań rajdowych odbywa się wg powszechnie przyjętych zasad. Szczególnie wnikliwa powinna być ocena położenia, zwłaszcza ocena nieprzyjaciela i terenu.

Podczas analizy zadania dowódca musi dokładnie zrozumieć zamiar przełożonego oraz rolę OW w realizacji celu działań bojowych dywizji /pułku/, określić wpływ działań innych elementów ugrupowania bojowego dywizji i rodzajów wojsk /np. lotnictwa/ na wykonanie zadań przez OW oraz warunki współdziałania z nimi.

W kalkulacji czasu, dokonywanej równoległe lub po analizie zadania, za podstawę przyjmuje się nakazany w zadaniu termin gotowości do działań. Warunkuje to czas przeznaczony na przygotowanie OW i prowadzenie rajdu.

Oceniając położenie dowódca oddziału wydzielonego rozpa-
truje:

- w ocenie nieprzyjaciela: stan, rozmieszczenie sił i środków nieprzyjaciela oraz przewidywane ich przeciwdziałanie; rodzaj i charakter obiektów, które należy zniszczyć w pierwszej kolejności /szczególnie środki przenoszenia broni masowego rażenia/; rozmieszczenie obiektów względem siebie i odległości, dogodne kierunki podejścia do nich, sposób i siły

obrony tych obiektów, stan ich umocnień inżynieryjnych oraz właściwości terenu w rejonie /pasie/ prowadzenia działań rajdowych i najdogodniejsze rejony do ukrycia OW w czasie wyczekiwania do wykonania kolejnego zadania;

- w ocenie wojsk własnych: działanie wojsk szczebla nadrzędnego, kierunki natarcia /rejony obrony/, rubieże i czas połączenia się z siłami głównymi własnych wojsk; położenie, stan i możliwości bojowe oddziału wydzielonego; termin i miejsce przybycia środków wzmocnienia i zaopatrzenia oraz stan ich ukończenia; warunki terenowe i maskowania w rejonie wyjściowym /jeśli taki oddział wydzielony zajmuje /oraz drogi marszu do rubieży /punktu/ przekroczenia linii styczności wojsk; ugrupowanie, sposób i czas podejścia do rubieży /punktu/ przekroczenia; sposób realizacji zadań przez poszczególne pododdziały /elementy ugrupowania bojowego/ oddziału wydzielonego;
- oceniając pozostałe elementy oceny położenia dowódca oddziału kieruje się ogólnie przyjętymi zasadami, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki działań rajdowych.

Całokształt wniosków z analizy zadania i oceny położenia stanowi podstawę do podjęcia decyzji do rajdu, która powinna zawierać:

1. Zamiar działań:

- a/ sposób i kierunek przeniknięcia w ugrupowanie nieprzyjaciela, pas, kierunek lub rejon działań rajdowych; jakie obiekty, w jakim rejonie i w jakiej kolejności, jakimi siłami i środkami rozbić /zniszczyć/;
- b/ obiekt /obiekty/, na którym skupia się główny wysiłek działania;
- c/ ugrupowanie oddziału wydzielonego:
  - siły i środki rozpoznania;
  - siły i środki ubezpieczenia;
  - grupy uderzeniowe;
  - odwód;
  - grupa wsparcia ogniowego;
- d/ charakter manewru oddziału wydzielonego; czas i miejsce przekroczenia rubieży styczności wojsk; kierunek rajdu;

sposób i kierunki podejścia do obiektów; sposób działania po ataku na obiekt; rejon /rejony/ zbiórki lub kierunki dalszego działania elementów ugrupowania OW; rubież/rejon/ do opanowania i utrzymania do czasu podejścia wojsk własnych lub miejsce /rubież/ przekroczenia powtórnie rubieży styczności wojsk.

2. Zadania bojowe elementów ugrupowania OW:

- skład sił i środków wzmocnienia /wsparcia/;
- obiekty ataku lub treść zadania zabezpieczającego;
- drogi marszu /podejścia/;
- kolejność i sposób wykonania ataku lub zadania;
- rejon zbiórki /wyczekiwania/ po zniszczeniu obiektu /wykonaniu zadania/;
- sposób działania po wykonaniu zadania rajdowego.

3. Sposób współdziałania:

- z kim współdziałać i w jakim zakresie podczas przekraczania rubieży styczności wojsk, podczas marszu w rejon wykonania zadania, w czasie ataku i odejścia od obiektu;
- z kim współdziałać i w jakim zakresie po wykonaniu zadań rajdowych;

4. Sposób dowodzenia elementami ugrupowania bojowego OW.

5. Sposób zabezpieczenia działań rajdowych OW;

6. Zadania pracy politycznej i sposób ich wykonania.

3.2. Organizacja działań rajdowych

3.2.1. Postawienie zadań i wydanie wytycznych do współdziałania

Podstawą do formułowania i przekazania zadania bojowego dla oddziału wydzielonego jest decyzja dowódcy dywizji /pułku/.

Przekazując zadanie bojowe należy kierować się następującymi zasadami:

- im mniej jest czasu na organizację działań rajdowych, tym szybciej i zwięźlej należy je formułować i przekazywać;
- w gwałtowniej zmieniającej się sytuacji /w pościgu, boju spotkaniowym/ w zadaniu dla OW doraźnie organizowanego do działań rajdowych ujmować tylko główne problemy, zaś szczegóły

precyzować przed atakiem /niszczeniem/ na obiekty nieprzyjaciela.

W zależności od sytuacji i posiadanego czasu, zadanie bojowe dla oddziału wydzielonego przekazuje się w formie rozkazu dla jednego wykonawcy lub zarządzenia bojowego. Następnie, w miarę opracowywania planu rajdu oddziału wydzielonego, przekazuje się wykonawcom wytyczne do współdziałania i zabezpieczenia działań rajdowych.

O wyborze formy i sposobu przekazania zadania bojowego dla oddziału wydzielonego decyduje: czas, sytuacja taktyczno-operacyjna i posiadane przez sztab środki dowodzenia. Stawianie zadań za pomocą środków łączności jest najczęściej stosowane w toku natarcia.

W niektórych przypadkach konieczne będzie przekazanie dowódcy oddziału wydzielonego rozkazu bojowego /zarządzenia/ pisemnie lub na taśmie magnetofonowej albo w formie graficznej z niezbędną legendą.

Stawiając zadania bojowe dowódca oddziału wydzielonego kieruje się ogólnie przyjętą formą, przy czym uwzględnia specyficzną treść wynikającą z charakteru działań rajdowych, a mianowicie:

- w wiadomościach o nieprzyjacielu zwraca szczególną uwagę na dane o obiektach przewidzianych do zniszczenia, ich stanie i sposobach obrony, rozmieszczeniu odwodów nieprzyjaciela i sposobach ich oddziaływania na oddział wydzielony oraz podaje inne dane wynikające z otrzymanego zadania;
- zadania /zamierzenia/ i sposoby ich realizacji przez szczebel nadrzędny w celu stworzenia oddziałowi wydzielonemu dogodnych warunków przekroczenia rubieży styczności wojsk i działania w głębi ugrupowania nieprzyjaciela;
- w zadaniach dla pododdziałów /elementów ugrupowania/ dowódca oddziału wydzielonego podaje: kierunek i rubież wejścia do działań, drogi /kierunek/ marszu, miejsce w ugrupowaniu, sposób działania w wypadku zetknięcia się z nieprzyjacielem, obiekty do zniszczenia oraz czas i sposoby ich zniszczenia, rejon do zajęcia /wyczekiwania/ po ataku na obiekt;
- współdziałanie z elementami rozpoznania i desantami wyższego szczebla, działającymi w przodzie oraz współdziałanie elemen-

tów ugrupowania oddziału wydzielonego w czasie marszu, podejścia i niszczenia /ataku/ obiektów nieprzyjaciela.

Główna rola w planowaniu i organizowaniu współdziałania spełnia sztab pułku /dywizji/.

W czasie organizacji działań rajdowych sztab rozpatruje następujące problemy:

- możliwe warianty oddziaływania przeciwnika w czasie wprowadzenia oddziału wydzielonego do działań, podczas rajdu i realizacji zadań rajdowych;
- koreluje działania rajdowe oddziału wydzielonego z elementami systemu rozpoznania dywizji /armii/ i desantem a niekiedy dokonuje podziału na pasy /rejony/ odpowiedzialności;
- zapewnia dwustronny obieg informacji między sztabem pułku /dywizji/ a oddziałem wydzielonym;
- sposoby naprowadzania oddziału wydzielonego na cel;
- organizację wsparcia ogniowego siłami lotnictwa i artylerii w czasie wejścia do walki, rajdu, uderzenia na obiekty i powrotu OW;
- ustala sygnały wzajemnego rozpoznania i wskazywania celów.

Współdziałanie między oddziałem wydzielonym a siłami głównymi, LMSz /jeżeli wykonują zadania wsparcia ogniowego na korzyść OW/ i z desantem taktycznym organizuje dowódca, który tworzy oddział wydzielony. Współdziałanie zaś wewnątrz oddziału wydzielonego organizuje dowódca tego oddziału.

Zasadnicze zagadnienia współdziałania przekazuje się dowódcy oddziału wydzielonego podczas stawiania zadania bojowego. Omawia się zadania cząstkowe /co ma wykonać/, miejsca i czas ich realizacji /gdzie i w jakim czasie/. Natomiast dla osiągnięcia ciągłości współdziałania OW z elementami ugrupowania dywizji /pułku/ należy mu przekazać szereg dodatkowych danych, wyjaśniających sposoby działania w określonych sytuacjach.

Ze względu na specyfikę działań rajdowych wskazane jest organizowanie współdziałania przy wykorzystaniu piaskownic, zdjęć lotniczych i map dużej skali /planów/. W toku działań rajdowych współdziałanie należy ciągle uaktualniać.

Wytyczne do współdziałania dowódca podaje według zadań realizowanych przez oddział wydzielony, uwzględniając w nich:

- możliwy /przewidywany/ charakter działania przeciwnika;
- działanie sił i środków wykonujących zadanie na korzyść OW;
- działanie OW;
- sygnały współdziałania.

Zadaniami, według których mogą być wydane wytyczne do współdziałania, są:

- podejście OW do rubieży wprowadzenia do działań /w wypadku, gdy OW organizowany jest z pododdziałów drugiego rzutu/;
- wejście do działań OW;
- niszczenie obiektów przez OW w ugrupowaniu przeciwnika;
- połączenie się z siłami głównymi pułku /dywizji/.

3.2.2. Główne problemy zabezpieczenia działań rajdowych

Zabezpieczenie działań rajdowych oddziałów wydzielonych organizuje się na ogólnych zasadach. Jednakże specyfika zadań rajdowych wymaga uwzględnienia, podczas organizacji zabezpieczenia bojowego działań oddziału wydzielonego, konkretnych warunków ich wykonywania. Szczególną uwagę podczas organizowania działań rajdowych należy zwrócić na takie rodzaje zabezpieczenia działań rajdowych, jak: rozpoznanie, maskowanie, ubezpieczenie tyłowe. Stąd też tylko te rodzaje zabezpieczenia bojowego zostaną omówione w dalszej części niniejszego opracowania teoretycznego.

Rozpoznanie

Charakter działań rajdowych determinuje prowadzenie rozpoznania ogólnowojskowego i specjalistycznego na kierunku rajdu OW, a także ciągłą obserwację obiektów nieprzyjaciela, przeznaczonych do zniszczenia lub rozbicia określonych sił.

Specyfika zadań realizowanych przez oddział wydzielony działający metodą rajdową sugeruje wzmocnienie tego oddziału pododdziałami rozpoznawczymi wyższego szczebla /przełożonego/, a także potrzebę prowadzenia rozpoznania na korzyść oddziału wydzielonego.

Sposób wykorzystania sił i środków rozpoznania na szczeblu taktycznym dla zabezpieczenia działań rajdowych zależy przede wszystkim od:

- czasu organizowania i planowania działań oddziału wydzielonego;

- posiadanych sił i środków rozpoznania i ich aktualnego położenia /działania/ w okresie planowania działań rajdowych;
- treści wytycznych i zadań postawionych przez dowódcę i szefa sztabu przed organami rozpoznania w zakresie zdobywania danych dla zabezpieczenia rajdu oddziału wydzielonego.

Zadania rozpoznawcze dla potrzeb działań rajdowych mogą być realizowane przez wszystkie rodzaje i elementy rozpoznania, jakimi dysponują sztaby poszczególnych szczebli dowodzenia, organizujących je, a mianowicie:

- patrole i samodzielne patrole rozpoznawcze pułków i dywizji, działające na głębokości 30-50-70 km;
- grupy specjalne dywizji w granicach do 100 km i armijne na większych głębokościach;
- rozpoznanie radioelektroniczne dywizji /armii/ w odniesieniu do obiektów dysponujących środkami promieniowania elektromagnetycznego;
- rozpoznanie powietrzne /śmigłowce, lotnictwo/;
- rozpoznanie artyleryjskie w odniesieniu do obiektów położonych na głębokości do 25 km.

W wytycznych do rozpoznania dowódca pułku /dywizji/ ustala:

- kto prowadzi rozpoznanie do czasu wejścia oddziału wydzielonego do walki;
- jakie zadania rozpoznawcze powinny być realizowane do czasu wejścia oddziału wydzielonego do działań rajdowych i w czasie niszczenia obiektów nieprzyjaciela w głębi jego ugrupowania;
- na realizacji jakich zadań skupić główny wysiłek rozpoznania oddziału wydzielonego;
- sposób dwustronnego obiegu informacji między sztabem pułku /dywizji/ a oddziałem wydzielonym;
- kiedy i w jaki sposób przedstawiać meldunki.

Obrona przed bronią masowego rażenia

Rozpoznanie ściśle łączy się z obroną przed bronią masowego rażenia. Sztab dywizji /armii/ planując rajd oddziału wydzielonego powinien zwrócić uwagę na jego zaopatrzenie w sprzęt i środki ochrony przed skażeniami, a także zorganizować przekazywanie sygnałów powiadamiania o wykonaniu własnych uderzeń rajdowych. W tym wypadku istnieje możliwość wcześniejszego określenia rejonów, do których wejście oddziału wydzielonego może

nastąpić po otrzymaniu odpowiedniego sygnału.

Maskowanie

Umiejętne maskowanie działania oddziału wydzielonego wywiera istotny wpływ na wykonanie zadania i całości rajdu. Do momentu wejścia OW do działań rajdowych maskowanie organizuje sztab nadrzędny.

W trakcie rajdu OW i wykonywania zadań maskowanie uzależnione jest z reguły od inwencji i pomysłowości dowódcy tego oddziału i sprowadza się głównie do umiejętnego wykorzystania terenu i jego właściwości maskujących.

Maskowanie osiąga się przez:

- zachowanie w tajemnicy przygotowań do działania oddziału wydzielonego;
- właściwy wybór dogodnych dróg na kierunku działania oddziału wydzielonego;
- stosowanie działań pozornych w czasie wprowadzenia tego oddziału do walki;
- umiejętne wykorzystanie właściwości terenu w rejonie działania;
- wykorzystanie w czasie działania warunków ograniczonej widoczności /mgły, deszczu, opadów śniegu, niskiego pułapu chmur itp./;
- pełne wykorzystanie etatowych i podręcznych środków maskujących techniką bojową;
- umiejętne stosowanie zasłon dymnych;
- przestrzeganie zasad tajnego dowodzenia.

Ubezpieczenie

Ubezpieczenie oddziału wydzielonego podczas marszu powinno zapewnić osłonę sił głównych od niespodziewanego uderzenia sił nieprzyjaciela z lądu oraz umożliwić szybkie rozwinięcie oddziału wydzielonego do ataku na określony obiekt przeciwnika. Oddział wydzielony w sile wzmocnionego batalionu /kompanii/ piechoty /czołgów/ wysyła jako ubezpieczenie ozołowe siły do wzmocnionego plutonu /kompanii/, zaś oddział wydzielony w sile wzmocnionego pułku - do wzmocnionej kompanii.

Zabezpieczenie tyłowe działań rajdowych

Główny problem zabezpieczenia tyłowego rajdu oddziału wy-

dzielonego polega na rozwiązaniu sprzeczności: z jednej strony bowiem pododdział /oddział/ przeznaczony do działań rajdowych powinien być zaopatrzony w taką ilość niezbędnych do życia i prowadzenia walki środków, które zapewniłyby pomyślne wykonanie postawionych zadań w oderwaniu od sił głównych i stałych źródeł zaopatrzenia, z drugiej zaś - trzeba zapewnić temu oddziałowi dużą manewrowość, co zmusza do ograniczenia składu jego elementów tyłowych.

Manewr i silny ogień jako atrybuty działań rajdowych powodują, że amunicja oraz materiały pędne i smary będą stanowiły zasadnicze środki zabezpieczenia materiałowego, a także wymagają, by znajdowały się one jak najbliżej środków walki. Najlepszym rozwiązaniem uzupełniania amunicji wydaje się być przewożenie jej na transporterach opancerzonych /np. jeden na kompanię/. Konieczne jest tworzenie doraźnego zapasu paliwa przy wozach bojowych i pojazdach, w sumie w wysokości do 2 jn mps. a amunicji ponad 2jo. Żywnienie stanu osobowego oddziału wydzielonego podczas działań rajdowych należy opierać na racjach żywnościowych, wydając je bezpośrednio załogom wozów bojowych i pojazdów.

Pomoc medyczną organizuje się w dwóch ogniwach - przedlekańską w pododdziałach oraz lekarską na szczeblu oddziału wydzielonego. Pododdziały /kompanie/ należy wzmocnić podoficerem sanitarnym z samochodem sanitarnym, a do kompanii medycznej /gdzie OW-w składzie pz lub pcz/ przydzielić zespół pomocy medycznej wyposażony w samochód z kabiną opatrunkową oraz 2-3 samochody sanitarne.

Zabezpieczenie techniczne oddziału wydzielonego powinno zapewniać niezwłoczną pomoc pododdziałom w usuwaniu uszkodzeń i awarii, co wymaga posiadania w jego składzie specjalistów dysponujących kilkoma pojazdami warsztatowymi i ciągnikami /jeden na kp lub koz/. W zależności od charakteru zadań rajdowych oddział wydzielony może być wyposażony również w znaczne ilości środków inżynieryjno-saperskich. Środki te powinny być przygotowane i odpowiednio rozmieszczone w poszczególnych elementach ugrupowania oddziału, aby ich użycie nie było utrudnione.

W działaniach rajdowych istotną rolę mogą odgrywać zdo-

byczne środki materiałowe oraz pochodzące z zasobów miejscowych, takie jak materiały pędne i smary, żywność, środki opatrunkowe, techniczne i transportowe, a także woda do celów konsumpcyjnych.

Jednak, mimo planowania przedsięwzięć związanych z ich pozyskaniem, oddział wydzielony w każdym wypadku musi przede wszystkim liczyć na własne środki materiałowe, ponieważ ich brak z jakichkolwiek przyczyn oznacza nie tylko niewykonanie zadań rajdowych, ale i jego rozbicie.

IV. PROWADZENIE DZIAŁAŃ RAJDOWYCH PRZEZ ODDZIAŁY WYDZIELONE

1. Prowadzenie działań rajdowych przez oddziały wydzielone

W każdym działaniu oddziału wydzielonego wysyłanego w głąb i na tyły ugrupowania nieprzyjaciela wyróżnić można dwa etapy: przekroczenie rubieży styczności bojowej wojsk /linii frontu/ i dojście do wyznaczonego rejonu /obiektu/ oraz walka w celu zniszczenia /opanowania/ wyznaczonego obiektu.

Wprowadzenie oddziału wydzielonego do działań rajdowych /przekroczenie rubieży styczności wojsk/ powinno nastąpić w momencie zaistnienia ku temu najdogodniejszych warunków. Nie należy więc dopuszczać do sytuacji, aby oddział ten wdał się w walkę z przeciwnikiem na rubieży wprowadzenia do działań. Dlatego też wejście OW musi poprzedzać wykrycie luk w ugrupowaniu przeciwnika lub kierunku najsłabiej bronionego i, w miarę możliwości, niedopuszczenie do przesunięcia odwodów nieprzyjaciela w te rejonny.

Istotnym problemem wpływającym na zachowanie zdolności bojowych oddziału wydzielonego w pierwszym etapie działania jest sposób przekroczenia rubieży styczności bojowej wojsk. Analiza literatury źródłowej oraz doświadczenia II wojny światowej i konfliktu zbrojnego na Bliskim Wschodzie wskazują, że mogą być stosowane dwa sposoby wejścia oddziału wydzielonego do działań na tyłach nieprzyjaciela, tj. "przenikanie" lub "całością sił w ugrupowaniu marszowym".

Przenikanie polega na podzieleniu sił oddziału wydzielonego na samodzielne zgrupowania i skrytym ich przechodzeniu na różnych kierunkach przez luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela, wyjściu na jego tyły i przyjęciu ugrupowania przedbojowego do wykonania zadań rajdowych.

Podstawowym warunkiem takiego sposobu wprowadzenia OW do działań rajdowych jest stosowanie w szerokim zakresie maskowania i skrytości działania, a także działań demonstracyjnych i pozornych na innych kierunkach.

Przenikanie OW w ugrupowaniu przedbojowym na tyły nieprzyjaciela może być realizowane po przełamaniu taktycznej strefy obrony nieprzyjaciela i gdy zużył on swoje odwody na kierunku rajdu oddziału wydzielonego.

Oddział wydzielony realizując sposób działania poprzez przenikanie, może przyjmować ugrupowanie zawczasu, już w czasie podchodzenia do rubieży styczności wojsk /gdy organizowany jest z sił drugorzutowych/ lub dopiero w toku działań w ugrupowaniu przeciwnika. W każdym wypadku całość sił oddziału wydzielonego powinna być wcześniej podzielona na samodzielne elementy ugrupowania OW /zgrupowania/, a działania ich zaplanowane. Ilość i skład elementów ugrupowania zależy zawsze od konkretnej sytuacji, niemniej jednak przy ich tworzeniu należy kierować się pewnymi zasadami, jak:

- poszczególne zgrupowania muszą być zdolne do samodzielnego działania, tzn. nie powinny być w zasadzie mniejsze od wzmożonej kompanii;
- możliwość sprawnego dowodzenia całością sił przez dowódcę oddziału wydzielonego;
- łatwość w przyjęciu ugrupowania;
- możliwość zachowania ciągłej wymiany informacji między wszystkimi zgrupowaniami.

Drugi sposób wejścia oddziału wydzielonego do działań rajdowych, tj. całością sił w ugrupowaniu marszowym /bojowym/, polega na przekroczeniu linii styczności bojowej wojsk przez OW na jednym kierunku, obejściu napotkanego przeciwnika, a w razie gdy obejście jest niemożliwe lub niecelowe - atakowania go z marszu, i dojściu do wyznaczonego obiektu /rejonu/.

Taki sposób wejścia OW do działań rajdowych realizowany jest na ogólnych zasadach wejścia oddziałów wydzielonych do działania.

Niezależnie od sposobu przekroczenia przez OW rubieży styczności bojowej wojsk, na kierunku jego działania i na skrzydłach mogą działać elementy rozpoznawcze pułków i dywizji

oraz własne OW, które zgodnie z planem powinny rozpocząć wykonywanie zadań jeszcze przed wprowadzeniem do działań oddziału wydzielonego.

Oddział wydzielony od czasu jego zorganizowania musi otrzymywać i posiadać możliwie dużo danych z rozpoznania, głównie powietrznego, które prowadzi ciągłą obserwację obiektów przewidzianych do zniszczenia /rozbicia/.

Z oceny ugrupowania nieprzyjaciela^{31/} wynika, że na kierunku działania oddziału wydzielonego może znajdować się wiele sił i środków mających wpływ na wykonanie zadań rajdowych. Zachodzi więc konieczność wykonania przez lotnictwo w ramach wsparcia działań oddziału wydzielonego następujących zadań;

- niszczenie siły żywej znajdującej się w okopach/transzejach/, w rejonach ześrodkowania lub w marszu na kierunku planowanego wprowadzenia i działania oddziału wydzielonego;

- niszczenie czołgów, transporterów opancerzonych, artylerii na SO i środków pancernych;

- niszczenie śmigłowców uzbrojonych nieprzyjaciela na lądowiskach lub w powietrzu;

- obezwładnienie SD w czasie ich przegrupowywania lub w rejonach rozmieszczenia;

Zadania te powinno wykonywać lotnictwo myśliwsko-szturmowe, jako zadanie wcześniej zaplanowane lub doraźnie - w ramach limitu wysiłku wyznaczonego do tego celu. Czas wykonania tych zadań musi być ściśle skorelowany z działaniem oddziału wydzielonego.

Wsparcie ogniem artylerii zapewnia płynne wejście do działań i oderwanie oddziału wydzielonego od sił głównych^{32/}. Działalność ogniowa artylerii zabezpieczającej wejścia oddziału wydzielonego do działania powinna skupić się na zwalczaniu stanowisk dowodzenia przeciwnika oraz jego systemu rozpoznania w głębi obrony. Koordynację ognia artylerii wsparcia z działaniem oddziału wydzielonego można najskuteczniej uzyskać przydzielając do OW obserwatora artyleryjskiego /oficera dowodzenia/ wyposażonego w odpowiedni sprzęt.

W wypadku, gdy oddział wydzielony będzie przekraczał rubież styczności bojowej wojsk na kierunku stosunkowo silnej obrony nieprzyjaciela, artyleria powinna dodatkowo oślepiać przeciwnika, jego środki ogniowe i stanowiska dowódczo-obszerniacyjne poprzez

31/ Por.załącznik nr 6 i 7.

32/ Por.załącznik nr 5.

stawianie zasłon dymnych. Sposób zadymiania będzie uzależniony od warunków atmosferycznych, jednak w każdej sytuacji będzie można wykonać zadymianie na jednym ze skrzydeł wchodzącego do działań oddziału wydzielonego.

Realizowane przez lotnictwo i artylerię zadania zabezpieczające wejścia do działania oddziału wydzielonego mają przede wszystkim na celu zachowanie zdolności bojowej OW w pierwszym etapie i szybkie jego dojście do rejonu wykonywania zadań rajdowych.

W zależności od sytuacji bojowej, zadania i składu organizacyjnego oddział wydzielony przyjmuje określone ugrupowanie bojowe^{33/}, którego czas przyjęcia uzależniony będzie od sposobu przekroczenia linii styczności bojowej wojsk.

W celu ubezpieczenia oddziału wydzielonego od czoła należy wysłać szpicę czołową, a jej odległość od sił głównych nie powinna przekroczyć kilku kilometrów. W jej składzie powinny być pododdziały wojsk inżynieryjnych w gotowości do torowania przejść w zaporach minowych na kierunku działania sił głównych oddziału wydzielonego. Artyleria oddziału wydzielonego powinna znajdować się w zasadzie na czołe sił głównych w gotowości do natychmiastowego zajęcia stanowisk ogniowych w wypadku przeciwdziałania odwodów nieprzyjaciela w czasie marszu oddziału w rejonie obiektu przeznaczonego do zniszczenia lub do wsparcia działań pododdziałów piechoty i czołgów w czasie niszczenia obiektu.

Terminowe i zorganizowane dojście oddziału wydzielonego w rejon działania zależy od dyscypliny marszu. Kolumna powinna maszerować tylko prawą stroną, ściśle przestrzegając ustalonego tempa i określonych odległości między pojazdami. Istotne jest też utrzymanie ciągłego dowodzenia i stałej wzajemnej informacji między elementami ugrupowania oddziału wydzielonego.

Podczas marszu po drogach gruntowych należy pamiętać, że czołgi po jej przejechaniu czynią ją bardzo trudną do pokonania przez transportery a szczególnie - samochody. Można tego uniknąć, a jednocześnie maksymalnie skrócić długość kolumny, co jest szczególnie ważne dla szybkiego rozwinięcia się do walki z przeciwnikiem, jeśli czołgi będą maszerować równolegle. W wypadku zatrzymania pojazdu z przyczyn technicznych jego dowódca powinien podać ustalony sygnał, co nie spowoduje zatrzymania jadących za nim pojazdów. Wąskie przejścia mosty,

33/Por.załącznik nr 15.

przeprawy oddział wydzielony pokonuje na maksymalnych szybkościach. Możliwe jest to wtedy, gdy posiada on zawczasu wiadomości z rozpoznania. Duże miejscowości, nawet wówczas gdy w nich nie ma wojsk przeciwnika, należy obchodzić. Dotyczy to również stref skażeń, które należy również pokonywać na maksymalnych szybkościach.

Podczas rajdu oddział wydzielony zwalczając będzie różnorodne obiekty nieprzyjaciela, prowadząc działania w rejonie^{34/} /obszarze/ albo na kierunku. W pierwszym wariancie działania będą to równoczesne lub następujące po sobie napady i zasadzki na stałe obiekty nieprzyjaciela lub obiekty, które przegrupowywać się będą w rejon działania OW. Napady i zasadzki będą szczególnie skuteczne, jeśli warunki terenowe ułatwiają ich organizowanie /teren zalesiony, górzysty umożliwiający skryte rozmieszczenie sił, kanalizujący jednocześnie ruch przeciwnika, skryty manewr i zaskakujące uderzenie/.

Oddział wydzielony wykonujący rajd na określonym kierunku działania niszczy zazwyczaj jeden lub więcej obiektów, nie wdając się w długotrwałą walkę z przeciwdziałającymi siłami nieprzyjaciela. W nakazanym terminie opanowuje i utrzymuje rubież /obiekt/, jeśli stanowi to kolejne, główne zadanie - do czasu podejścia sił głównych.

W zależności od rodzaju obiektów, ich liczby i rozmieszczenia, oddział wydzielony może wykonywać zadanie całością sił, atakując kolejno poszczególne cele lub po rozdzieleniu wysiłku jednocześnie niszczyć kilka celów /obektów/.

Niszczenie obiektów nieprzyjaciela powinno być bezpośrednio lub pośrednio połączone z działaniem wojsk rakietowych, lotnictwa i artylerii. Bezpośredni udział wojsk rakietowych, lotnictwa i artylerii w niszczeniu obiektów w ugrupowaniu nieprzyjaciela polega na ich obezwładnieniu tymi środkami walki przed lub w czasie ataku oddziału wydzielonego.

Pośredni zaś udział wojsk rakietowych, lotnictwa i artylerii w niszczeniu obiektów polega na skoordynowanym w czasie obezwładnieniu i niszczeniu sił i środków nieprzyjaciela, które utrudniają lub uniemożliwiają wykonanie zadań oddziałowi wydzielonemu. Wymaga to utrzymania ciągłości rozpoznania, współ-

---

34/ Por. załącznik nr 16.

działania sił głównych z oddziałem wydzielonym.

Śmigłowce szturmowe w czasie realizowania zadań przez oddział wydzielony powinny wyprzedzać jego przemieszczanie się oraz - działając na jego skrzydłach - wykrywać i niszczyć te elementy ugrupowania wojsk nieprzyjaciela, które stwarzają bezpośrednio zagrożenie dla oddziału w trakcie wykonywania jego zadań.

W tym celu powinny one działać poza rejonem działania oddziału wydzielonego, na kierunkach podejścia przeciwnika, wykonując uderzenia ogniowe przede wszystkim na kolumny czołgów, artylerii oraz podchodzące odwody. Zadania te mogą być realizowane poprzez uderzenia ogniowe na cele zaplanowane wcześniej całością sił /uderzenie jednoczesne/ lub, co będzie prawdopodobnie częściej stosowane, poprzez samodzielne poszukiwanie i niszczenie obiektów nieprzyjaciela mogących uniemożliwić oddziałowi wydzielonemu wykonanie zasadniczego zadania.

Sposób użycia artylerii ze składu oddziału wydzielonego do zwalczania nieprzyjaciela zależy od charakteru celu. Podczas zwalczania środków napadu jądrowego^{35/} pododdziały artylerii wykonują 3-5 minutową nawałę ogniową ogniem szybkim i ciągłym na najwrażliwsze punkty ugrupowania bojowego baterii /wyrzutnie, punkty dowodzenia, składy/, przygotowując w ten sposób rajd /atak/ wozów bojowych przez stanowiska startowe. Podczas ataku artyleria oddziału jest w gotowości do prowadzenia ognia w celu wzbronienia manewru sił ubezpieczenia przeciwnika. W tym czasie pododdziały przeciwpancerne rozwinięte powinny być /najkorzystniej plutonami/ na kierunkach możliwego podejścia czołgów nieprzyjaciela.

Bateria artylerii samobieżnej nieprzyjaciela w dynamice walki z reguły nie będzie okopana. Ich niszczenie winno spoczywać na pododdziałach przeciwpancernych. Zadanie niszczenia baterii nieprzyjaciela może wykonać pluton przeciwpancerny batalionu /bateria ppanc/ po skrytym dojściu na odległość 300-1000 m.

Obezwładnienie tych baterii ogniem z zakrytych stanowisk ogniowych jest niecelowe /nieskuteczne/.

35/ Por. załącznik nr 8a-c

Niszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i grup środków radiotechnicznych powinno się odbywać na zasadzie wsparcia artyleryjskiego działań oddziałów wydzielonych, zarówno ogniem pośrednim, jak i bezpośrednim.

Oceniając możliwości i sposoby niszczenia punktów dowodzenia^{36/} należy zwrócić uwagę na niektóre aspekty ich funkcjonowania i rozmieszczenia. Za niezgodne ze względu na lokalizację, uważa się podejście do dużych miast i osiedli, węzły dróg kołowych i kolejowych, dominujące punkty terenowe itp.

Punkty dowodzenia stanowią niezwykle złożony obiekt, często trudny do zniszczenia przez OW, głównie ze względu na dużą liczbę elementów o różnym przeznaczeniu, na przykład SD dywizji USA posiada 23 elementy organizacyjne. Z tej liczby głównymi obiektami wymagającymi zwalczania w pierwszej kolejności, ze względu na ich rolę, są centra dowodzenia, węzły łączności, a w nich centrale radiowe i aparatownie łączności dalekosiężnej oraz środki przetwarzania informacji, centrale EMC, a także zwiększające żywotność dowodzenia - śmigłowce.

Z tego względu działanie OW w celu zniszczenia SD wymaga precyzyjnego zaplanowania, zabezpieczenia i organizacji współdziałania. Zaniedbanie lub pobieżne rozwiązanie któregoś z powyższych zadań może przyczynić się do niewykonania zadania, a nawet rozbicia OW.

Niezwykle istotne, w czasie wykonywania rajdu i uderzenia na stanowisko dowodzenia, jest ciągłe rozpoznanie obiektu. OW musi otrzymywać możliwie dużo danych od organów rozpoznawczych, w tym również od rozpoznania powietrznego o rejonie rozmieszczenia stanowiska dowodzenia i rozmieszczeniu jego elementów w terenie.

Na punkt dowodzenia może być naprowadzony OW przez rozpoznanie powietrzne, patrol rozpoznawczy lub grupę specjalną, zwłaszcza gdy SD jest dobrze zamaskowane. W przypadku korzystania przez OW z danych z rozpoznania radioelektronicznego należy brać pod uwagę oddalenie grupy środków radiowych od centrum dowodzenia średnio 2-5 km. Po podejściu OW do stanowiska dowodzenia rozwiniętego w rejonie może on działać w dwóch wariantach:

36/ Por.schemat nr 10

a/ okrążyć i atakiem z kilku kierunków uderzyć i jednocześnie zniszczyć wszystkie elementy SD;

b/ niszczyć kolejno najważniejsze elementy SD.

W pierwszym wariantcie czas walki zależy od warunków terenowych, sposobu rozmieszczenia, obrony i ochrony, a także niekiedy od oddziaływania odwodów nieprzyjaciela. Bardziej korzystny jest drugi wariant, który polega na uderzeniu częścią sił w celu zmuszenia SD do wycofania się z zajmowanego rejonu, a następnie zaatakowaniu go siłami głównymi z zasadzki przygotowanej na prawdopodobnych drogach wycofania się.

Niszczenie tyłów^{37/} nieprzyjaciela przez oddziały wydzielone będzie w znacznym stopniu utrudnione ze względu na duży obszar ich rozmieszczenia^{38/}, znaczne siły obrony i ochrony oraz maskowanie. Utrudniony będzie przede wszystkim wybór optymalnych do niszczenia elementów tyłowych. Najskuteczniejszym i ułatwionym z powyższych względów sposobem zwalczania tyłów będzie ich niszczenie na drogach dowozu i ewakuacji.

Szczególnie trudne do zniszczenia przez oddział wydzielony są obiekty typu stacjonarnego, na przykład składy amunicji^{39/} specjalnej. Rozmieszczane są one często w podziemiach, betonowych schronach i posiadają znaczne siły i środki ochrony. Podejścia do obiektu są zwykle zaminowane. Wykonując tego typu zadania oddział wydzielony musi poprzedzić swój atak dokładnym rozpoznaniem, w tym inżynieryjnym, zaplanować dokładnie działanie własnych elementów ugrupowania i zsynchronizować ich działanie z siłami i środkami wsparcia przełożonego.

W obronie, zdecydowana przewaga przeciwnika, a przede wszystkim duże nasycenie sił i środków znajdujących się w ruchu, wymaga podczas organizacji działań rajdowych innego - niż w natarciu - doboru zadań, związanych z zakłóceniami mechanizmu tworzenia i rozwijania zgrupowania uderzeniowego przeciwnika.

37/ Por.załącznik nr 11

38/ Według poglądów Bundeswehry: w obronie rejonu dla pododdziałów zaopatrywania od szczebla batalionu do dywizji wyznacza się w odległości od 15 do 30 km od przedniego skraju obrony.

39/ Por.załącznik nr 12.

Przedmiotem ataku powinny być przede wszystkim pododdziały artylerii raketowej, stanowiska dowodzenia /wysunięte/, siły i środki walki radioelektronicznej, elementy systemu OPK, śmigłowce na lądowiskach oraz pododdziały i urządzenia tyłowe.

Celem działań rajdowych w tym okresie jest opóźnianie natarcia nieprzyjaciela poprzez dezorganizację jego systemu współdziałania i dowodzenia.

Ze względu na obecność w ugrupowaniu nieprzyjaciela znacznej ilości wojsk pancernych i zmechanizowanych, atak na obiekt przez oddział wydzielony musi być wykonany gwałtownie, niespodziewanie i w krótkim czasie, w ścisłym współdziałaniu z uderzeniem lotnictwa, wojsk raketowych i ogniem artylerii.

Sposób wykonania zadania przez oddział wydzielony nie będzie się w zasadzie różnił od sposobów stosowanych w natarciu. Głównym problemem w tym działaniu jest ustalenie obiektu ataku, czasu uderzenia i skoordynowanie uderzeń jądrowych, lotnictwa i ognia artylerii z ruchem i ogniem oddziału wydzielonego. Wymaga to dokładnego opracowania planu działania oddziału wydzielonego, ciągłości rozpoznania i utrzymania współdziałania. W przedstawionych sytuacjach, korzystniejsze warunki organizowania działań rajdowych posiada dywizja. Jednak w uzasadnionych wypadkach również pułk może i powinien organizować działania rajdowe, jeśli gwarantują one wykonania zadań, których nie można zrealizować innymi sposobami.

Szczególne znaczenia nabierają w obronie działania rajdowe prowadzone w warunkach niestosowania broni jądrowej, zwłaszcza gdy zakres zadań wykonywanych przez lotnictwo jest ograniczony. Dlatego też działania rajdowe oddziałów wydzielonych mogą być efektywnym sposobem zwalczania celów przede wszystkim małych, ruchliwych, będących przeważnie poza zasięgiem ognia artylerii.

ZAKOŃCZENIE

Współczesne założenia walki ogólnowojskowej stawiają przed wojskami szczególnie różnorodne zadania. Nie można będzie ich wykonywać bez działań uzupełniających, a w tym - działań rajdowych. Z drugiej strony nie można liczyć na to, że działania

rajdowe rozwiążą wszystkie trudne problemy na polu walki.

Planowanie i organizowanie działań rajdowych wymaga uwzględnienia ich specyfiki, istnienia określonych warunków taktyczno-operacyjnych i terenowych, ale w skali szczebla organizującego to działanie. Nie można bowiem rozpatrywać np. warunków terenowych ogólnie, w skali teatru działań wojennych i stąd wyprowadzać wnioski dotyczące działań na szczeblu taktycznym. Nawet na poszczególnych kierunkach operacyjnych, gęsto pokrytych miastami i obszarami zurbanizowanymi są rejon dogodne do "lokalnych" działań rajdowych. Idea polega na tym, aby je dostrzec w porę i skutecznie wykorzystać.

Podobnie sprawa przedstawia się z możliwością oddziaływania nieprzyjaciela podczas działań rajdowych. W konkretnych sytuacjach bojowych, dzięki dobrze zorganizowanemu systemowi rozpoznania będzie można ustalić każdorazowo charakter działań nieprzyjaciela, jego możliwości przeciwdziałania "rajdom". Decyzja o planowaniu i prowadzeniu działań rajdowych należy do dowódcy: on decyduje o ich stosowaniu, on ustala miejsce /rejon/ i czas ich prowadzenia. Dlatego też, w celu skutecznego prowadzenia działań rajdowych, niezbędna jest głęboka znajomość przez dowódców i ich sztaby problematyki przyszłego pola walki, umiejętność szybkiego poznawania i przewidywania sytuacji taktyczno-operacyjnej w każdym okresie działań bojowych oraz jej dalszego rozwoju. Działania rajdowe wymagają od całego stanu osobowego oddziału wydzielonego wysokich zdolności organizacyjnych, jak i odporności psychofizycznej. Kształtowanie tych cech powinno być jednym z celów oświatkowych szkolenia taktycznego, realizowanych zwłaszcza podczas ćwiczeń taktycznych z problematyką działań rajdowych, organizowanych i prowadzonych w warunkach zbliżonych do realnego pola walki.

Przedstawione w pracy problemy działań rajdowych stanowią wytyczne do praktycznej działalności szkoleniowej w tym zakresie. Oczywiście, nie wszystkie problemy są dogłębnie zbadane i nie wszystkie wnioski wyciągnięte z tych badań są słuszne.

Praktyka ćwiczeń z wojskami i dalsza działalność naukowo-badawcza powinna zweryfikować ostatecznie przyjęte rozwiązania

i wspólnie z powyższym materiałem badawczym - stanowią podstawę do opracowania instrukcji lub podręcznika o działaniach rajdowych.

Wydrukowano w 100 egz.

Egz.Nr 1-100 Bibl.Nauk OZS

Wyk.płk T.Wójcik

Druk A.W.

Druk ASG WP nr pf 203/pf 907/WW

Kor.E.L.

